

moja gorenjska

04

Brezje, kraj sožitja vaščanov in romarjev. Po letu 1814 se je začel silovit romarski vzpon Brezij, ki je vplival tudi na razvoj vasi.

16

Ptica, ki se vrača na sever. Jože Stražar Kiyohara je leta 1965 šel na dopust na Švedsko in tam ostal, zdaj se v Slovenijo vrača kot slikar in kipar.

OČALA 50 € CENEJE*

*velja ob nakupu dioptrijskih očal (okvir, stekla, mont aža). Pogo ji na www.optika.si.

Optika Aleksandra

GLANDIA

tel 04 234 234 2

PREDSEZONSKA AKCIJA

Ob nakupu **DVEH PALET ALI VEČ** prejmete

BONUS ZA 5 EUR/PALETO.

Cena z lastnim prevzemom v skladišču Gorenjskih elektrarn, d. o. o., je **235 EUR/t**.
Naročilo lahko oddate tudi preko spletnega obrazca na spletni strani **www.gek.si**.

Prevoz je vključen v ceno za vse občine v gorenjski regiji. Dostava do drugih naslovov se obračuna po veljavnem ceniku in bo obračunana na računu. Kupci Elektra Gorenjska Prodaja, d. o. o., so upravičeni do 5 EUR bonusa.
Bonus bo obračunan na položnicah za električno energijo.

**AKCIJA
SAMO ZA KUPCE**
Elektra Gorenjska Prodaja

LESNI PELETI

• **Akcijska cena z dostavo 249 EUR/t** z vključenim DDV.

Specifikacija lesnih peletov:

- Kakovostni razred: A2
- Pepel: ≤ 0,88 %
- Vlažnost: ≤ 8 %
- Sestava: trdi les (bukev)/
mehki les (jelka, smreka) = cca. 30:70

• **Dobava najmanj ene palete (1050 kg).**

• **Akcija do odprodaje zalog.**

NAROČILA:

Gorenjske elektrarne, d.o.o.
Stara cesta 3, 4000 Kranj
e-naslov: lesni-peleti@gek.si
telefon: 04/20 83 532 ali 20 83 549

Slika je simbolična.

elektro
gorenjska
prodaja

gorenjske
elektrarne

ZAKLENI CENO ELEKTRIKE

V paketu Zakleni cene! si lahko zagotovite super ceno električne energije:

Višja tarifa: **0,06491** €/kWh

Nižja tarifa: **0,03597** €/kWh

Enotna tarifa: **0,05897** €/kWh

Cene ne vključujejo DDV.

Paket Zakleni cene! je paket z vezavo do konca leta 2015.

BREZJE, KRAJ SOŽITJA VAŠČANOV IN ROMARJEV

Po letu 1814, ko so v na novo poslikano kapelo Marije Pomočnice postavili Layerjevo sliko Marije Pomagaj, in po letu 1863, ko se je zgodila prva čudežna ozdravitev, se je začel silovit romarski vzpon Brezij, ki je vplival tudi na razvoj vasi.

Bazilika Marije Pomagaj / Foto: Gorazd Kavčič

Jože Košnjek,
foto: **Gorazd Kavčič**

Brezje so resnično nekaj posebnega, začeni s svojo lego in zgodovino. Brezjansko ali breško polje je dvignjeno nad dolinama Peračice in Dobruše. Nekje sem prebral, da so kot na »oltarni mizi v katedrali, ki jo

predstavljajo Julijske Alpe, Karavanke in Kamniške in Savinjske Alpe«. Zaradi prijazne lege je bil ta del Gorenjske poseljen že od rimskih časov naprej, o čemer pričajo številne arheološke najdbe.

Brezje, ki so vsa leta del mošenjske fare, so postale slavne po letu 1800, ko je tedanji, tudi v evropske razmere zazrt mošenjski župnik Urban Ažbe temeljito obnovil staro

cerkev sv. Vida (zgrajena naj bi bila v 15. stoletju) in na njeni desni strani prizidal kapelo Marije Pomagaj. Ko pa je leta 1814 tedanji kranjski slikar Leopold Layer na novo poslikal kapelo, o čemer priča napis »Leopoldus Layer pinxit anno 1814 ex voto«, v kateri je dobila častno mesto Layerjeva podoba Marije Pomagaj, se je začelo prvenstvo Brezij med slovenskimi Marijini-

mi romarskimi središči. Slika Marije Pomagaj, pri kateri se je Leopold Layer zgledoval po podobi Marije Pomagaj (Mariahilfe) nemškega renesančnega slikarja in grafika Lucasa Cranacha starejšega (1472–1553), je osvojila Slovence. Tudi zato, ker naj bi jo Leopold Layer naslikal v zahvalo za srečno vrnitev iz francoske ječe. Layerjevi slikarski delavnici, ki jo je po smrti očeta Marka leta 1808 začel voditi sin Leopold skupaj z bratom Valentinom, naj bi po prihodu Francozov leta 1809 začela usihati naročila. Ker sta bila Layerja mojstra svojega poklica, tudi perorisbe, sta se lotila ponarejanja avstrijskih bankovcev za deset in petdeset goldinarjev, ki so bili takrat kljub francoski oblasti še v veljavi. Leta 1810 ju je Kranjčanka, sicer Layerjeva znanka, naznanila. Leopold je bil obsojen na pet let hišne ječe. Leta 1813 je bil že na svobodi, njegov brat Valentin pa je že leta 1810 v ječi umrl. Leopold se je zaobljubil, da bo v zahvalo, če bo preživel zapor, naslikal Marijo in poslikal njeno novo kapelico na Brezjah. Čeprav krožijo različna ugibanja, kdaj naj bi Layer narisal brezjansko Marijo Pomagaj, ali že pred ječo ali naj bi jo slikal v zaporu, nesporno drži, da je meter visoka in osemdeset centimetrov široka slika Marije Pomagaj z Brezij in poslikava kapele Layerjevo delo. Cranachove slike, ki je od leta 1650 naprej v katedrali svetega Jakoba v Innsbrucku, Layer osebno ni nikdar videl, saj ni bil v Innsbrucku. Domnevajo, da je brezjansko Marijo slikal po podobi, ki naj bi mu jo iz Innsbrucka prinesel že omenjeni mošenjski župnik Urban Ažbe.

Preproste prošnje in zahvale

Po letu 1814 se je na Brezjah število romarjev povečevalo. Še posebej po letu 1863, ko so se zgodile prve milostne ozdravitve. Za prvo šteje ozdravitev Marije Tavčar iz Begunj. Sledile so še druge. K Mariji pomagaj tako že 200 let hodijo po pomoč ali v znak zahvale romarji od blizu in daleč. Romarske knjige so neprecenljiv dokaz ljudske ustvarjalnosti, narodne zavesti, kulture, nadarjenosti in upanja, in njihove kulture, ki še pozna besedi prosim in hvala. Dolžino popisanih knjig merijo v metrih. V upanju na uslišanje ali v zahvalo za pomoč prinašajo romarji na Brezje podobice in zahvalne slike, votivne podobe in najrazličnejše predmete. V kapelici in okrog nje jih je že nad 600, v stene pa je vžidanih 11 marmornatih zahvalnih plošč. Ko so leta 1898 postali

skrbniki svetišča frančiškani in ko je leta 1900 goriški nadškof in kasnejši kardinal Jakob Missia posvetil novo cerkev, se je romarski pomen Brezij še povečal. Do danes naj bi jih obiskalo že okrog 15 milijonov romarjev. Nekdaj so večinoma prihajali peš, po letu 1870, ko je bila zgrajena gorenjska železnica, z vlakom do Podnarta in kasneje do Otoč, v sodobnejših časih pa z osebnimi avtomobili in avtobusi. Žnova pa jih vedno več prihaja peš.

Z Brezjami so povezane številne zgodbe in dogodki. Eden takih je bilo romanje za mir leta 1915 in zamisel arhitektov, med njimi tudi Jožeta Plečnika, da bi na Brezjah postavili osrednji slovenski spomenik neznanemu junaku. Maja leta 1996 je Brezje obiskal tedanji papež Janez Pavel II. Ta je brezjansko cerkev na prošnjo ljubljanskega nadškofa Alojzija Šuštarja odlikoval s častnim nazivom »manjša bazilika«, leta 2000 pa je dobila naziv slovenskega narodnega svetišča. Brezje so obiskale tudi nekatere druge ugledne osebnosti iz evropskega in svetovnega javnega in cerkvenega življenja. Layerjeva slika Marije Pomagaj le ob največjih verskih dogodkih zapusti Brezje. Najbolj dramatičen je bil čas druge svetovne vojne, ko je izvirno podobo frančiškanski brat Jozafat Finžgar s pomočjo sovaščana ilegalno prenesel v Ljubljano, od koder so jo prenesli na hrvaški Trsat, od tod pa leta 1943 na Rakovnik. Na Brezje so jo vrnil 15. junija leta 1947. Sprejel jo je tedanji ljubljanski škof Anton Vovk, rojak iz bližine Brezij, rojen v isti hiši in izbi kot pesnik France Prešeren. Slika Marije z Brezij spremlja tudi Slovence na tujem. V najtežjih trenutkih jih je bodrila in jim vlivala upanje. Najdemo jo na vseh celinah. V Washingtonu krasi največjo cerkev v severni Ameriki, cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja, v Argentini pa je na častnem mestu v Lujanu, ki je največje romarsko središče v tej državi. Ameriški vesoljec slovenskega rodu Jerry Michael Linenger pa je leta 1997 na polet v vesolje vzel slovensko zastavo in sliko Marije Pomagaj.

Brezje, urejena in prijazna vas

Vas Brezje ima dva obraza: posvetnega in cerkvenega. V tem pogledu je nekaj posebnega. Zato brez njunega sodelovanja, v katerem mora svoje storiti tudi radovljiška občina, ni napredka vasi. Prav veselje je zadnje čase poslušati predstavnike frančiškanskega samostana in krajevne skupnosti ter krajevnih orga-

Janez Zupan,
predsednik TD Brezje

Janez Praprotnik,
predsednik krajevne
skupnosti Brezje

Ciril Globočnik,
župan občine Radovljica

Romarji prinašajo na Brezje v zahvalo številne podobice in slike.

nizacij na Brezjah, ko pripovedujejo o zgle-
dnem sodelovanju in o skupnih prizadevanjih,
da bodo Brezje napreden, urejen in prijazen
kraj, vreden slovesa največjega slovenskega
romarskega središča. Novi gvardijan franči-
škanskega samostana in rektor bazilike je takoj
po prihodu v kraj naredil pomemben korak do
predstavnikov kraja in krajanov, ki so njegovo
dobro voljo in pripravljenost za sodelovanje
sprejeli odprtih rok. Zagovornik in podpornik
takega sodelovanja je tudi radovljiška občina.

»Moram reči, da sem zelo zadovoljen s
sodelovanjem krajevne skupnosti, turistič-
nega društva, gasilcev in drugih organizacij
na Brezjah s frančiškanskim samostanom in
občino. Smo na dobri poti do oblikovanja in
sprejema celostne ureditve in podobe Brezij, ki
so med naravnimi, kulturnimi, zgodovinskimi
in turističnimi biseri v naši občini na prvem
mestu. Dogovarjamo se, skupaj iščemo rešitve
in napredujemo, kar me veseli. Z urejenimi
Brezjami postaja tudi občina bolj prepoznavna
in vsestransko zanimiva,« je povedal župan
občine Radovljica Ciril Globočnik.

»Sedaj se pogovarjamo o podrobnem pro-
storskem planu. Njegova izdelava je v primeru
Brezij še zahtevnejša, saj gre za prepletanje
vseh oblik prometa in pešcev, in to na zelo
omejenem prostoru. Stvari se premikajo
počasi, vendar upamo, da se bomo dogovorili
za najboljšo rešitev, saj je pri vseh prizadetih,

Kip papeža Janeza Pavla II., ki je Brezje obiskal leta 1996.

od krajevne skupnosti, samostana, s katerim spet dobro sodelujemo, do občine volja, da nekaj naredimo,« pove predsednik krajevne skupnosti Brezje Janez Praprotnik. Kraj ima številne nerešene težave. Janez Praprotnik opozarja na neurejeno infrastrukturo, še posebej na kanalizacijo, na obremenjujoč promet, tudi tovorni, na pomajnkjanje turističnih, tudi prenočitvenih zmogljivosti in na druge krajevne težave. O njih se že dolgo govori, naredi pa manj. Sploh smo Brezjani nekaj posebnega, pravi. Veliko smo morali narediti sami, s svojim denarjem, zato je že čas, da nam kdo tudi pomaga in pove, kam v prihodnje usmerjati razvoj vasi, kaj in kje graditi in kje ne ter kaj svetovati ljudem. Na Brezjah znamo delati, zato smo veseli, da znova dobro sodelujemo s Cerkvijo in frančiškanskim samostanom in da vladajo med nami človeški, iskreni in prijateljski odnosi. Všeč nam je, da je pater dr. Robert Bahčič kot novi gvardijan samostana naredil korak do nas in nam ponudil sodelovanje, tako da stvari tečejo, kot morajo. Praprotnikovo mnenje deli tudi predsednik turističnega društva Janez Zupan. »Na Brezjah nas mora združevati skupni interes. Domačini smo ga vedno zagovarjali, saj se zavedamo pomena verskega turizma. Zato smo bili še bolj užaloščeni in razočarani, če na drugi strani naša dobra volja ni bila sprejeta. Sedaj je spet tako, kot mora biti, in to nas veseli. Pred nami so pomembne odločitve glede prihodnje ureditve in razvoja kraja,« je povedal predsednik turističnega društva. Enake ocene je zadnje čase slišati tudi od predstavnikov drugih organizacij na Brezjah. Predsednik gasilskega društva Metod Gaber ima za pomemben dosežek skupnega dela gasilcev, frančiškanov in članov Malteškega viteškega reda in malteške pomoči ureditev sobe za prvo pomoč ob Romarskem uradu.

Če bo šlo tako naprej, bodo Brezje urejena vas, ki bo prijazna do domačinov in romarjev, in kraj, kjer bodo doma upanje, zahvale in mir. V tem članku sem opisal le majhen del zgodovine in veličine tega kraja. Če ga pa obiščeš, pa doživiš in začutiš še veliko več.

Notranjost bazilike na Brezjah

Znamenita Finžgarjeva gostilna na Brezjah, v kateri so romarji lahko tudi prenočevali.

KAJ SO PISALI O BREZJAH

Brane Šmitek, zbiralec zgodovine Brezji

Dr. Brane Šmitek, profesor informatike na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, ki je na domačih Brezjah dejaven na številnih področjih, od gasilstva in turizma do petja, se je na svoj način vključil v brezjanski jubilej. Zbira članke, ki so jih o Brezjah objavili slovenski časopisi. »Izkoriščam svoje informacijsko znanje in iz doslej zbrane baze podatkov slovenske digitalne knjižnice zbiram članke o Brezjah oziroma mošenjski fari, v katero so vsa leta vključene Brezje. Doslej sem uspel prebrskati bazo do leta 1900. Našel sem veliko zanimivih člankov in drugih zapisov. Delo bom nadaljeval, saj je to prijetna popestritev vsakdanjih obveznosti,« je povedal dr. Šmitek, katerega predniki izhajajo iz Kroke. Če bi bil pa Žmitek, bi iskal korenine v Bohinju, se pošali.

NA BREZJE, V DUHOVNE TOPLICE

Miha Naglič

Kaj lahko porečemo ob 200-letnici podobe Marije Pomagaj na Brezjah? Najmanj dvoje zagotovo: da je ta sveta podoba postala ena od ikon slovenstva, pod njo in okoli nje pa se je oblikovalo svetišče, ki je hkrati osrednje slovensko duhovno zdravilišče ...

Katero so doma in v svetu najbolj prepoznavne podobe Slovenije in slovenstva? Triglav zagotovo, tega imamo tudi v grbu in na zastavi. V slovenski kulturni krajini izstopata Blejsko in Bohinjsko jezero z vsem, kar sodi zraven; na Bledu cerkev na otoku sredi jezera in grad na pečini nad njim, v Bohinju cerkva ob jezeru in slap nad njim. Vse to je povzdignjeno v Prešernovem Krstu pri Savici. Bled pa je pesnik, ki je nacionalna ikona tudi sam, poveljal v raj na zemlji: »Dežela kranjska nima lepšga kraja, ko je z okolšno ta, podoba raja.« In v zadnjih dveh stoletjih je to podobo dopolnila še brezjanska Marija Pomagaj, tudi ona si je pridobila status ikone. Mogoče kdo poreče, da sem izbral samo gorenjske podobe in lokacije. Pa nisem imel tega namena, tako pač je. Enostavno si ne morem predstavljati, katere od drugih slovenskih podob, ki jih je veliko, bi bile še bolj prepoznavne. Včasih postane ena od naših ikon kateri od športnikov. Zdaj, denimo, častimo Tino Maze. A kdo bo čez dvesto let še vedel zanjo. Triglav, Bled, Bohinj in Marija Pomagaj na Brezjah pa bodo zagotovo še.

»Če hočemo spoznati narod, moramo najprej obiskati prvo damo tega naroda. Vaša »First Lady« (prva dama) je Marija Pomagaj na Brezjah. Zato ne preseneča, da se je k njej takoj po prihodu v Slovenijo odpravil sveti oče Janez Pavel II.« Te besede je izrekel mož, ki je bil zraven: kardinal Joachim Meisner, tedaj nadškof Kölna. Lepo je to povedal. Mi pa se ozirimo še na eno od vlog naše prve dame. Poglejmo jo v vlogi zdravnice, h kateri se zatekajo naši ljudje po pomoč v raznih težavah. Te so največkrat zelo stvarne narave, pomoč, ki jo terapevtka nudi, pa ni takojšnja in čudežna rešitev problema. Največkrat pomaga že to, kar naredi človek sam: da prošnjo izreče in jo pospremi z molitvijo.

Brezjanski fenomen proučuje zgodovinar Jože Dežman. Že ob

koncu prejšnjega tisočletja je raziskal, za kaj vse prosijo romarji svojo duhovno pomočnico – tudi tako, da svoje prošnje vpišejo v romarsko knjigo. Hierarhija prošenj je jasna; daleč največ jih prosi za zdravje, ki mu sledijo ljubezen, družina, srečna pot, učenje, delo, dom, redkeje širša skupnost in z njo povezani politični problemi ... Iz tega zaporedja prošenj je jasno razvidna tudi lestvica brezjanskih vrednot. Preberimo nekaj primerov. Dne 27. oktobra 1979 je nekdo zapisal: »Marija, pomagaj, da bi bili zdravi in da bi bila zastopnost med vsemi.« In 9. julija 1991: »Marija Pomagaj na Brezjah! Prosimo te za zdravje in večer mir v naši novi domovini. Pomagaj nam, da bomo živeli v medsebojnem spoštovanju.« Dne 28. avgusta 1993: »Vsem ljudem, živalim in rastlinstvu vse dobro.« »Zdravje, mir, »zastopnost«, medsebojno spoštovanje, vse dobro, ki naj bi ga bile ob ljudeh deležna tudi vsa druga ustvarjena bitja, rastline in živali! Kakšen razpon je v ljudeh, v tej ljudski veri. Ko bi bil tak tudi v naših dejanjih!

Najde se tudi kak nestrpen vpis, a so bolj redki. Tale, denimo, zapisan 12. avgusta 1992, prepisan brez slovničnih popravkov: »Prosim vsemogočnega, da bi se ta bolševiška smetana skidala iz oblasti pa da bi dobili kakšnega poštenega voditelja nazaj, kot je bil gospod Peterle, usliši nas, o Gospod.« V romarskih vpisih odmevajo znamenja časov, v katerih smo živeli. »Deo gratias 1000x JNA off,« je svoj skoraj šifrirani vpis začel nekdo že 1. oktobra 1988, ko je bila JLA še tu. Najbolj na liniji nove dobe pa je bil(a) romaric(a), ki je 15. avgusta 1996 zaprosil(a): »Marija Božja, pomagaj moji hčerki M., da bi dobila internet.«

Številni so pomeni Marijinega svetišča na Brezjah, v tem zapisu sem izpostavil terapevtskega. Prva pomoč je že v tem, da zanjo prosiš. Marija pa to prošnjo posreduje na najvišjo, nebeško instanco ...

**Pogled na brezjansko
baziliko/** Foto: Gorazd Kavčič

MARIJA, POMAGAJ NAM SLEHERNI ČAS

Marija Pomagaj, 1814–2014

Dr. p. Robert Bahčič,
rektor bazilike in gvardijan samostana

Letos na Brezjah praznujemo 200-letnico milostne podobe Marije Pomagaj, ki jo je leta 1814 naslikal kranjski slikar Leopold Layer. Okrogla obletnica ni nepomembna. Marija ima pomembno vlogo v Božjem odrešenjskem načrtu ter od samega začetka Cerkve zaznamuje njeno zgodovino in nauk. Slovenski človek iz te zgodovine ni izvzet. Marijanska poteza je od vedno jasno navzoča v vernosti slovenskega katoličana. Še posebej v obdobjih, ki so bila težka za Cerkev, so se slovenski verniki zatekali k Mariji, jo prosili pomoči, jo klicali »pomoč kristjanov«. V Sloveniji pa nam je še posebej blizu pod nazivom Marija Pomagaj. Letošnji 24. maj, ko obhajamo liturgični praznik Marije Pomočnice kristjanov, ima torej velik pomen za vso Cerkev na Slovenskem.

Sveti papež Janez Pavel II. je ob svojem prvem obisku v Sloveniji na samem začetku svojega apostolskega potovanja, 17. maja 1997, poromal k Mariji Pomagaj na Brezje. Tu je molil pred milostno podobo in nato v spominsko knjigo zapisal: »Maria pomagaj!« Ta vzklik je od takrat za vse nas še pomembnejši.

Že 200 let nas Marija Pomagaj vodi in usmerja v čudovit in skrivnosten božji duhovni svet. Pri Mariji Pomagaj mnogi ljudje ponovno odkrivajo svoj osebni odnos

z Bogom, vstopajo v pogovor z Gospodom in obnavljajo svojo vero. K Mariji prihajajo s prošnjami in bolečinami, z zahvalami in veseljem. Pričevanj in osebnih izpovedi je veliko in so znamenje globoke vere slovenskega človeka, ki kljub vsemu ostaja trdna in zvesta. Kapela Marije Pomagaj je v zadnjih 200 letih postala stekališče mnogih kristjanov, ki so in še vedno romajo, prihajajo po pomoč v najrazličnejših stiskah. Je velika zakladnica ljudskega in narodnostnega verovanja, kar je nekaj edinstvenega na slovenskih tleh.

S ponosom smem reči, da je Marija Pomagaj res slovenska Marija, ki nas spremlja na vseh naših poteh. Po zaslugi Slovencev njeno podobo najdemo na vseh koncih sveta, tudi v vesolju je bila. Marija Pomagaj nas spremlja in hodi z nami. Kako lepo je imeti takšno Mater, ki nikoli ne zapusti svojih otrok. Pa tudi otroci dokazujejo s svojimi obiski na Brezjah, da radi prihajajo k Materi, se ji izročajo in priporočajo, prostovoljno in brez prisile, s svobodo Božjih otrok, ki vedo, kdo je njihov Oče. K temu pripomore tudi posebnost prostora, kjer se nahaja milostna podoba. Ta ni na glavnem oltarju, ampak v stranskem. Vernik se podobi lahko popolnoma približa, jo gleda od blizu, v miru moli. Izrazi globoke pobožnosti do Marije in njene Sina pa je hoja po kolenih okrog oltarja. Včasih se je rožni venec doma molil kleče. Sedaj je klečanja po družinah veliko manj, a

tukaj pri Mariji Pomagaj klečanje in hoja po kolenih dobivata nov pomen. Spustiti se na kolena ne pomeni človeške šibkosti, ampak ravno nasprotno: človek je največji takrat, ko poklene in moli. Najprimernejša učiteljica te ponižnosti in veličine pa je ravno Marija.

Milosti, ki jih po Mariji poklanja Bog, je veliko tudi danes. Pred kratkim sem prejel naslednjo izpoved: »Sredi januarja v letu 2014, ob 200-letnici Marije Pomagaj, sem bil na Brezjah. Z določenim namenom sem poromal na Brezje. Nisem nesel šopka v nahrbtniku, ampak sem prinesel sebe. Zakaj? Zdravnik mi je sredi januarja povedal, da bo potrebna operacija. Čeprav ni glasno povedal diagnoze, sem začutil, da imam raka. To sem želel povedati iz prve roke Mariji. Cerkev je bila skoraj prazna. Tako kot storijo romarji na božjih poteh, sem kleče, z molitvijo in molkom, drsel okoli Marijinega oltarja. Nikamor se ni mudilo. V tihoti sem Mariji kot prvi, najodličnejši Materi povedal, kaj me čaka. Porajala se mi je molitev in v njej: Še nikdar ni bilo slišati, da bi ti koga zapustila, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe pomoči prosil in se tvoji priprošnji priporočal. Potem sem se za nekaj trenutkov še zadržal pri njenem oltarju. Jagode rožnega venca so polzele v rokah. Srce mi je napolnjevalo umirjenje in veselje, pa tudi prepričanje, da sem z vsem bitjem še bližje Gospodu v njegovemu trpljenju. In zdaj, ko sem prišel z Brezij in je operacija za menoj? Rad molim molitev Angel Gospodov. Posebej sem pozoren na Marijine besede: Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi. Kot končamo vsako molitev z amen, tako bodi, naj bo vedno vse po Božji volji in ob spremstvu Marije Pomagaj z Brezij.«

Vsem, ki berete te vrstice, želim, da se ne bi nikoli oddaljili od Boga, kot se tudi Marija nikoli ni, niti v najtežjih trenutkih. Njen da Bogu je bil večern da. Te vztrajnosti in zaupanja bi se morali učiti tudi mi, da bi kot Marija ostajali v božjih rokah. Sam si želim in molim, da bi znal in zmozel spolnjevati božjo voljo, po Marijinem vzoru. Ona je ideal krščanskega življenja: kako živeti ljubezen do Boga in s tem tudi ljubezen do bližnjega.

Marija Pomagaj, stoj nam ob strani, hodi vedno z nami in nas vodi po poteh svojega sina Jezusa Kristusa. Izprosi nam zvestobo, mir in ljubezen.

Romar d. o. Brezje 72, Brezje

BREZJE POZNAJO TUDI V AZIJI

Dr. Andreja Eržen, direktorica Romarskega urada Brežje: »Romarji iz številnih držav sveta dajejo Brežjam evropsko in svetovno razsežnost.«

Romarski urad je novost na Brezjah, nekakšna usmerjevalna točka pred vhom v baziliko, kjer izve romar vse, lahko pa si tudi kaj kupi za spomin.

»Frančiškanski samostan je ustanovil podjetje Romar, d. o. o., katerega del je Romarski urad, leta 2009. Zadnje leto deluje v razširjenih in modernejših prostorih, na dobri lokaciji ob prihodu na prostor pred baziliko. Urad je v slovenskih razmerah nekaj posebnega, saj ga druga svetišča nimajo. Njegova naloga je vez med romarji in svetiščem in skrb za njegovo 'logistiko', saj jo frančiškani sami zaradi obilice drugih nalog ne zmorejo. Romarji lahko v našem uradu osebno ali po telefonu dobijo informacije o kraju in svetišču, o urniku svetih maš in spovedi, o času blagoslovitev vozil in drugih predmetov ter o najrazličnejših romanjih. Dobro smo založeni tudi z najrazličnejšimi spominki ter literaturo, povezano z bogoslužjem ali prazniki. Naloga Romarskega urada je tudi sprejemanje in usmerjanje romarskih skupin.«

Omenili ste spominke in literaturo.

»Večina spominkov in literature je povezana z našo Marijo Pomagaj. Romarji Brezij lahko kupijo pri nas rožne vence, podobice, zapesnice, obeske, najrazličnejše sveče, nalepke za avtomobile in druge predmete. Imamo bogato izbiro predmetov, primernih za prejem zakramentov, od krsta, prvega obhajila in svete birme do poroke. Pri nas je mogoče kupiti knjige, različne izdaje svetega pisma in katekizme za starejše in mlajše ter šmarnice, tudi od gospe Berte Golob, ki jih prebiramo letos. Naša knjižna ponudba se prilagaja posebnim dogodkom, na primer aprilski raz-

glasitvi papežev Janeza XXIII. in Janeza Pavla II. za svetnika.«

Na Brežje prihaja poleg domačih vedno več tujih romarjev. So ti iz evropskih držav ali tudi iz drugih celin?

»Največ jih je iz Slovenije, med evropskimi državami jih je največ iz Belgije, Nizozemske, Nemčije, Francije in seveda tudi iz sosednjih držav. Preseneča pa nas velik obisk romarjev s Filipinov, iz Južne Koreje, Malezije in Singapurja. Romarji so presenečeni in počaščeni, da se z njimi pogovarjamo v njihovem jeziku. To velja posebej za Francoze in francosko govoreče, ko jih nagovorimo v njihovem jeziku. Zaposleni v uradu smo kar večji znanja tujih jezikov, kot jezikoslovki mi komunikacija s tujci predstavlja velik izziv.«

Lahko Brežje zaradi vedno številnejših tujih romarjev že uvrstimo tudi med bolj znana evropska romarska središča?

»Lahko. Brežje se vključujejo v mrežo evropskih romarskih poti in tokov. Lahko celo rečem, da dobivajo svetovno razsežnost. Zgodi se, da nas dnevno obiše deset ali celo več avtobusov romarjev. Slovenci se premalo zavedamo, kako veličastne so Brežje in kako pomembno mesto imajo med znanimi evropskimi svetišči, v katerih častijo Marijine podobe, naslikane po izvirnem motivu Lucasa Cranacha. Moje prepričanje potrjujejo tudi reakcije romarjev, pa tudi ljudi, ki pridejo na Brežje, čeprav se ne prištevajo k vernikom. Povedo mi, da začitijo tukaj neko posebno energijo in neko moč, ki izžareva iz Marije.«

Kako pa vi osebno doživljate Brežje?

»Delo na Brezjah je zame blagoslov, veliko veselje in izziv. Tu je doma neverjetna ener-

Dr. Andreja Eržen, direktorica Romarskega urada Brežje / Foto: Gorazd Kavčič

gija, ki jo lahko deliš z drugimi. Romarji prihajajo k nam z najrazličnejšimi željami, nameni, prošnjami in zahvalami in tudi s problemi. Če si pripravljen z njimi govoriti, in tega so veseli, ti lahko marsikaj povedo in dajo. Kot zgodovinarica se zavedam pomena Brezij in Marijine podobe ter njune umeščenosti v evropski kontekst. Vendar smo Slovenci taki, da je tisto, kar je naše, vedno premalo in moramo potrditve vedno iskati zunaj. Žal. Sama sem študirala v Švici in sem na domovino gledala drugače in jo spoštovala. Vrnila sem se, ker sem doma videla veliko priložnost za ustvarjalno delo. Slovenci moramo biti ponosni na to, kar imamo, na našo zgodovino in kulturo. V to nas prepričujejo tudi preprosti zapisi brežjanskih romarjev.«

200-letnica
MILOSTNE PODOBE
Marije Pomagaj

DRAGI ROMARJI!

V jubilejnem letu, ko praznujemo 200-letnico milostne podobe Marije Pomagaj, vas vabimo na Brežje, v Slovensko Marijino narodno svetišče. Veseli bomo, če vam bomo v Romarskem uradu lahko pomagali, da bo vaše romanje še bolj doživeto.

Slovensko Marijino
narodno svetišče na Brezjah
ROMARSKI URAD

t: 04 53 70 700
i: www.marija.si

Romarski urad je odprt
vsak dan od 8. do 19. ure.

VIPI, D. O. O., BREZJE

KAR JE NARAVNO, JE NAJBOLJŠE

VILI KLANŠEK Z BREZIJ NADALJUJE SKORAJ ŠESTDESETLETNO TRADICIJO IZDELOVANJA KAKOVOSTNIH PIJAČ POD BLAGOVNO ZNAMKO VIPI.

Leta 1957 sta se preselila na Brezje Vili Klanšek, rojen v Senovem, in žena Zorka, domačinka, z dekliškim priimkom Freljih. Ker jima takratna oblast ni dovolila odpreti gostilne, saj na Brezjah po njenem mnenju ni bilo potrebe po njej, sta začela izdelovati pijače, najprej sifon, s katerim je imel Vili že nekaj izkušenj, nato pa oranžado. To je bil čas, ko so prevladovali umetne pijače. To leto so bili postavljeni temelji Sodavičarstvu Klanšek in kasneje podjetju Vipi, d. o. o., Brezje, proizvodnja pijač.

Leta 1986 je vodenje Vipija prevzel sin Vili, ki je od otroštva naprej spremljal in sodeloval pri rasti podjetja in njegove blagovne znamke. »Najbolj kritični sta bili leti 1966 in 1967, ko so nam zaradi političnih razlogov in gonje zoper zasebnike onemogočili prodajo pijač družbenim podjetjem, med njimi tudi jeseniški Železarni, ki je bila pomemben

kupec naših pijač. Čeprav je oče zaradi visokih davkov in politike razmišljal o odhodu v Nemčijo, vseeno ni obupal nad poslovanjem v Sloveniji. Ko sva leta 1967 v Nemčiji videla, kako prodajajo pivo od hiše do hiše, me je poslal oče kot 14-letnega fanta prodajat pijačo po domovih. Spominjam se, da sem prve steklenice prodal v Kranju in bil zaradi tega okregan, ker nisem prodal celega zaboja, saj je bila takrat kriza s steklenicami, ki bi se v posamezni prodaji lahko zgubile. Že nekaj dni zatem sva s šoferjem v Naklem prodala sedem zabojev, avgusta tega leta pa že po en kamion dnevno. Leta 1968 smo kupili prvo avtomatsko polnilno linijo in ustanovili blagovno znamko Vipi in njene vitaminske pijače. Vipi lahko pomeni vitaminska pijača, Vilijeva pijača ali verjemite in pridite iskat,« se spominja Vili Klanšek. Pri Vipiju so uvajali nove pijače, ki jih je

Vili Klanšek, lastnik in direktor podjetja Vipi, d. o. o., Brezje

Slovensko jabolko je osnova za proizvodnjo motnega jabolčnega soka, jabolčnega kisa in žganja.

ustekleničene v značilne steklenice trg z dostavo na dom sprejel. Zaradi kakovosti pijač in tradicionalnega polnjenja ter prilagajanja novim razmeram se je Vipi za razliko od številnih drugih proizvajalcev obdržal. Leta 1986 je bilo v Sloveniji 15 sodavičarjev, danes pa je le še eden. Proizvodnja Vipija se je morala v zadnjih dvajsetih letih zaradi drugačnih razmer na trgu spreminjati. Ko je Vili Klanšek v osemdesetih letih prevzel vodenje podjetja, je bilo v polnjenje značilnih 2,5-decilitrskih Vipijevih steklenic (v plastičnem zaboju jih je bilo trideset) vključenih pet okusov: oranžada, poka-lica, kola, biter lemon in tonik. Danes proizvajajo in polnijo na Brezjah 75 različnih artiklov za pet držav, del pod svojo

blagovno znamko, nekaj pa pod tujo. Za Madžare polnijo jabolčni sok, za Italijane velike količine jabolčnega kisa, za Hrvate in Avstrijce pa tudi sokove rdeče pese in različne sirupe. Med pomembnimi odjemalci motnega jabolčnega soka, ki je narejen iz slovenskega sadja, je svetovno znana firma Marche.

»Naš motni jabolčni sok je nekaj posebnega. Je popolnoma naraven sok, brez dodanih snovi. Je sveže stisnjen sok. Barve, vonji in motnost so odvisni od sorte jabolk. Motnost je znak naravnosti. Ker vsebuje vlaknine, je najbolj zdrav. Tega se kupci premalo zavedajo. Pri nas stisnemo letno od 300 do 500 ton jabolk, na uro pa okrog dve toni. Sok shranimo ponoči v hladilnico, da se naravno usede in grobi delci od stiskanja potonejo. Stiskalnica nima nobenega železnega dela. Izdelana je iz čistega kroma in je kontinuirana, brez zapiranja in odpiranja. Med točenjem soka v cisterne ni oksidacije, ni stika s kisikom, zato je njegova barva svetlejša, ne pa temnejša, sestava pa ni kašasta,« je na kratko opisal izdelovanje motnega jabolčnega soka Vili Klanšek. Prve polnitve z njim so opravili okrog leta 1990. Med prvimi so začeli proizvajati sok rdeče pomaranče. Ker so nova nakupovalna središča spremenila nakupovalne

Pri Vipiju so prvo polnilno linijo kupili že leta 1968.

navade in z njimi življenje ljudi in ker v njih ni bilo prostora za Vipijeve izdelke, so morali v izvoz, kar pa jim omogoča tudi ugodnejši nakup kakovostnih surovin.

»Naše podjetje stavi na jabolko, ki je osnovna surovina za jabolčni sok, za jabolčni kis in za sadjevec. Pri tem smo uspešni. Lahko se pohvalimo, da

sodelujemo pri izdelovanju ali polnjenju 75 raznih pijač, da smo znani po devetih izvirnih embalažah in da smo eni redkih, ki vztrajamo na povratni steklenici. Prepričani smo, da je steklenica najbolj čista embalaža, kar so spoznali v številnih evropskih državah, in najmanj obremenjujoča za okolje,« poudarja Vili Klanšek.

Prvi stroj za izdelovanje sodavice

Vipi je znan zaradi prodaje ustekleničenih pijač na domu.

BREZJANSKE ZANIMIVOSTI

Brezje so najbolj znano in najbolj obiskano Marijino romarsko središče v Sloveniji, čeprav Marija ni zavetnica cerkve, ampak je to sveti Vid, čeprav so bili poskusi, da bi bila Marija tudi zavetnica.

Jože Košnjek,
foto: **Gorazd Kavčič**

Sicer pa je po podatkih, ki jih je za monografijo o slovenskih romarskih poteh zbral Franci Petrič, urednik verskega tednika Družina in gorenjski rojak iz Rateč, na Gorenjskem, od Preske pri Medvodah do Rateč in od Žirov do Moravč in Zgornjega Tuhinja, 108 župnijskih cerkva, med katerimi je dvajset Marijinih, med 204 podružničnimi cerkvami pa jih je 18 Marijinih.

Romarji so v dvesto letih na različne načine prihajali na Brezje. Danes jih prihaja večina z avtobusi in osebnimi avtomobili, nekateri pa znova peš.

Včasih je večina romarjev prišla na Brezje z vlakom, peš in s konjskimi vpregami. Ko je bila leta 1870 zgrajena gorenjska železniška proga, je bila Brezjam najbližja železniška postaja v Podnartu. Leta 1887 pa so odprli novo postajališče v Otočah, kjer so leta 1906 zgradili še čakalnico. Romarska železniška postaja pa je bila predana namenu leta 1940. Bila je ena od najbolj prometnih železniških postaj v Sloveniji, takoj za Ljubljano. Letno so našteali tudi 110.000 potnikov. K železniški postaji so leta 2009 vrnili kip Marije Pomagaj, ki ga je izdelal kipar Zdenko Kalin in ga je leta 1954 ukazala oblast prestaviti na Brezje.

Na Brezje vodijo številne romarske poti. Prva je tri

kilometre dolga pot od železniške postaje Otoče skozi Posavec in Boštek preko polj do Brezij. Druga je pot miru in ima krajšo, 2,5, in daljšo, 5,7 kilometra dolgo pot. Začenja se pri baziliki na Brezjah in ima brezjanski in peraški del. Ob poti sta dva slapova potoka Peračica in kamnolom znamenitega zelenega kamna, peraškega tufa. Rožnenska pot pa na 12 kilometrih dolžine v obliki rožnega venca obišče štiri cerkve: baziliko Marije Pomagaj na Brezjah, cerkev svete Neže na Brezjah nad Tržičem, cerkev Janeza Krstnika v Kovorju in cerkev svetega Jakoba v Lešah.

Na Brezjah je bilo včasih precej prenočišč, saj so romarji, ki so prišli peš, s konjsko vprego ali z vlakom, iskali streho nad glavo. Iz mojega otroštva se spomnim, da smo noč prebedeli ali prespali kar v cerkvi v klopeh. Prenočišča so si lahko privoščili le premožnejši. Dr. Branislav Šmitek v članku o turizmu na Brezjah, objavljenem v najnovejši brezjanski monografiji, piše,

Marijin kip, ki ga je naredil Zdenko Kalin, na železniški postaji na Otočah.

Poštna znamka v počastitev obletnice Marijine slike

Znamenje na romarski poti z Otoč na Brezje

da je leta 1959 prenočišča oddajalo 31 gospodinjstev s 65 sobami in 145 ležišči. Število prenočitev je v primerjavi z letom poprej padlo za pet odstotkov. Upadanje se je potem nadaljevalo. Po letu 1900 pa so pri najbolj znanih brezjanskih gostilnah zaradi potreb po prenočevanju gradili samostojne objekte s sobami. Za gostilno Pri Finžgarju še sedaj stojita dva objekta s sobami za prenočevanje, ki pa sta zaradi drugačnih romarskih navad zapuščena.

GOSTILNA Adrijan GRINTVEČ

Z veseljem vas bomo razvajali z našimi slastnimi dobrotami, kot so telečja obara z ajdovimi žganci, z odličnimi vampi, s pravo kmečko pojedino, z domačimi štruklji ter po mnenju naših gostov najboljšo gobovo juhico in cvrtim piščancem.

Vabljeni vse velike in male družbe, družinice, babice, dedki, tete in strici. Za večje družbe nudimo tudi popuste.

DELOVNI ČAS: Odprto vse dni v letu od 9. do 23. ure, nedelje in prazniki do 20. ure

MALICE ob delovnikih od 9.30 do 12. ure 4,50 EUR

KOSILA vsak dan od 11. do 15. ure, po dogovoru tudi kasneje od 9,50 EUR

INFO: 04/5312-077
WWW.GOSTILNA-ADRIJAN.SI

Krēma MEXICO

Begunjska 6b, 4248 Lesce, o8 38 70 644

DELOVNI ČAS:
OD PONEDELJKA DO PETKA
OD 12. DO 23. URE,
OB NEDELJAH
OD 12. DO 22. URE.

REZERVACIJE SPREJEMAMO NA TEL:
08/387 06 44

**OBIŠČITE NAS
IN SE NAM PREPUŠTITE
POPELJATI V SVET
MEHIŠKE HRANE IN PIJAČ
V PRIJETNEM OKOLJU.**

**POLEG MEHIŠKE HRANE SMO
ZA VAS PRIPRAVILI
SLASTNA REBRCA IN SOLATE,
ZA NAJMLAJŠE PA OKUSNE,
SVEŽE PALAČINKE!**

NAJBOLJ PRILJUBLJENE JEDI NAŠIH GOSTOV

PTICA, KI SE VRAČA NA SEVER

Jože Stražar Kiyohara si je leta 1965, takrat kot poklicni šofer, izlet na Švedsko privoščil za dopust. V rodno Slovenijo se vse pogosteje vrača kot slikar in kipar.

Svoja potovanja med Švedsko in Slovenijo Jože primerja z belo ptico, ki se vedno vrača na sever. / Foto: Igor Kavčič

Igor Kavčič

Lansko jesen so v rezidenčni hiši Layer v Kranju nekaj dni gostovali umetniki iz Japonske. Tu so ustvarjali, v Stolpu Škrlovec pa so pripravili tudi razstavo njihovih del. Vez med Kranjem in daljno Japonsko ter njihovimi umetniki sta vzpostavila Jože Stražar Kiyohara in Sumiko Kiyohara, oba

prav tako umetnika, ki živita in ustvarjata na Švedskem. Dom sta si ustvarila v širšem zaledju Stockholma, kamor je Jože iz Slovenije prišel pred skoraj petdesetimi leti, prav tako se je na sever Evrope priselila njegova žena Sumiko, ki sicer izhaja iz znanega japonskega zimskošportnega središča Nagano. Jože se zadnja leta pogosteje vrača v Kranj, kar ni naključje, saj je leta 2005 na Rožnenskem klancu kupil staro hišo in jo temeljito obnovil.

Jože v modri halji je s prijateljem Japoncem Kodo v bron vlil veliko skulptur. Vlivanje je zelo utrujajoče in zahtevno, predvsem pa izredno vroče delo.

/ Foto: arhiv Jože Stražar Kiyohara

Sedem bratov, ena sestra

Kot sedmi od osmih otrok se je Jože Stražar pred štiriinšestdesetimi leti rodil v Škocjanu, vasi pri Domžalah, ki je danes znana predvsem po letnem gledališču in Kulturnem poletnem festivalu Studenec, ki ga že štirinajst let uspešno vodi njegov mlajši brat Lojze. »Sedem bratov in po letih na sredini med nami ena sestra. Živelimo smo na majhni kmetiji, kjer smo bili vajeni dela. Sam sem bil rojen tik pred 2. svetovno vojno, zato se je bolj medlo spominjam, so mi pa toliko bolj v glavi ostale slike prvih povojnih let,« se spominja Jože: »Fantje smo morali vstajati ob treh zjutraj in smo šli na njivo razbijati strjene kepe zemlje, da je oče potem čez dan lažje oral. Pred šolo smo za seboj imeli že dve uri dela za ljubo repo.« Jože jih še ni imel trinajst, ko mu je leta 1952 umrl oče, kar je pomenilo, da je moral že zgodaj odrasti. V Domžalah se je kot vajenec učil mizarstva, a se je po pravo službo podal v Ljubljano, kjer je postal poklicni šofer. Vozil je ribe za podjetje Izola Delamaris, kot se spominja, pogosto tudi po Gorenjskem. Že od šolskih let ga je vlekel v tujino, zemljepis je bil menda njegov najljubši predmet, a je prvič iz takratne Jugoslavije v sosednjo Avstrijo odšel šele pri sedemnajstih, ko je dobil potni list. »Vojaški rok sem

služil pri dvajsetih v Splitu. Vozil sem tamkajšnjega generala Radoja Ljubičiča, bratranca bolj znanega generala in politika Nikole Ljubičiča. Spominjam se dvoličnosti takratnih generalov jugoslovanske armade. Ko so se srečevali, so se objemali in se hvalili eden drugega, kakor hitro pa so bili sami, so imeli marsikaj povedati čez kolege drugih narodov in republik,« razlaga Jože. Pravi, da je že leta 1962 nekaterim omenil, da bo v državi prišlo do »karambola«. Nikdar ni bil v politiki, vključil se ni niti v partijo, čeprav so ga vabili vanjo. Rešil se je s tem, da je nadrejenemu rekel, da ima barvno slepoto.

Ko je prišel iz vojske, je dobil službo šoferja direktorja trgovskega podjetja Emona. »Marsikdo se še spominja znamenitega fiata 1300, ki smo ga na kratko imenovali »tavžent tristo«. Ko sem nekega jutra pred poletjem prišel v službo, se je moj direktor pogovarjal s tremi kolegi po rangu, kam bo kdo šel poleti na dopust. Eden je rekel, bo šel v Zagreb, drugi v Trst in naprej v Italijo, tretji v München ... Ko so vprašali mene, sem kar tako bleknil, da bom šel v Stockholm.«

Na Švedsko je želel le na dopust

Jože ni vedel tako rekoč ničesar o Švedski. »Enkrat sem prebral v reviji Življenje in tehnika, da imajo na

Foto: Gorazd Kavčič

Gorenjski glas je osrednji gorenjski časopis, ki pokriva širše območje Gorenjske. Je časopis z bogato tradicijo, saj neprekinjeno izhaja že od leta 1947, njegovi zametki pa segajo v daljne leto 1900. Kot poltednik izhaja ob torkih in petkih v nakladi 19 tisoč izvodov. Je neodvisen, politično uravnotežen časopis z novicami, predvsem z vseh področij življenja in dela Gorenjcev, pa tudi širše. Pišemo o vsem, kar ljudi zanima, ali kot pravimo: Gorenjski glas za vas beleži čas. V dobrem in slabem. V veselju in žalosti. Za vas sprašujemo, kaj je novega. Zaradi vas zastavljamo tudi neprijetna vprašanja. Morda vas kdaj kaj naučimo. In seveda poskrbimo za sprostitvev in zabavo. Samo zaradi vas predemo misli. Na glas. Časopis dopolnjujemo z brezplačnimi prilogami, kot sta Moja Gorenjska, Kranjčanka, ter ob koncu leta z letopisom GORENJSKA - darilom pred božično-novoletnimi prazniki. Če vas poleg branja Moje Gorenjske zanimajo tudi novice iz vse Gorenjske, vas vabimo k naročilu na časopis Gorenjski glas. Kot novemu naročniku vam bomo prve tri mesece časopis prinašali brezplačno (če boste naš naročnik vsaj eno leto) in vas presenetili z darilom ter z drugimi ugodnostmi. Dobrodošli v družbi naročnikov Gorenjskega glasa.

MOJA GORENJSKA, ISSN 1581-615X, izhaja kot priloga poltednika Gorenjski glas v nakladi 19.000 izvodov. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj, Bleiweisova cesta 4, 4000 Kranj. Odgovorna urednica: Marija Volčjak, uredništvo: Gorenjski glas, vodja oglašnega trženja: Mateja Žvižaj. Oblikovanje: Matjaž Švab. Priprava za tisk: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj. Tisk: Delo, d. d., Tiskarsko središče. Distribucija: Pošta Slovenije, d. o. o., Maribor. Uredništvo, naročnine, oglasno trženje: Bleiweisova cesta 4, Kranj, telefon: 04/201-42-00, telefaks: 04/201-42-13. E-pošta: info@g-glas.si, mali oglasi: telefon 04/201-42-47. Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek in petek od 7. do 15. ure, sreda od 7. do 16. ure, sobota, nedelje in prazniki zaprto. MOJA GORENJSKA, številka 2, maj 2014, je priloga 41. številke Gorenjskega glasa, ki je izšla 23. maja 2014.

V Kranju je pred propadom rešil staro hišo in jo temeljito obnovil. / Foto: Igor Kavčič

Švedskem najboljša zaklonišča, dobro živinorejo in odlično avtomobilsko industrijo. Pa to, da je pol leta tema in pol leta dan. To je bilo odlično sploh za mladoporočence ... Tako sem se jeseni leta 1965 odločil, da grem na Švedsko na izlet.« Zgolj na izlet je torej šel Jože, a ko je iskal kompanjona za potovanje, ta ni mogel zaradi punce, oni zaradi denarja, na koncu pa se je za pot odločil kar brat Janez.

»Lahko sem zamenjal nekaj malega švedskih kron, dobil sem še nekaj deviz za bencin, kar je bilo komaj dovolj za vožnjo preko Avstrije. V Nemčiji sem si izposodil nekaj mark od soseda iz Slovenije in s fičkom peljal naprej na Švedsko. Z bratom sva se v Stockholmu pustila pregovoriti prijatelju, naj si urediva dovoljenje za delo in bivanje in naj ostaneva. Služb da ne manjka. Takrat sva z bratom razmišljala, kot običajno razmišljajo fantje pri petindvajsetih ☒ od danes do jutri. Poskusiti ni greh.« Vrnila sta se v domovino po potrebne doku-

mente in se leto kasneje spet podala na sever, tokrat z vlakom, saj sta fička prodala, da sta tam gor vsaj za prvo silo imela nekaj denarja. »Sporazumno sem odpovedal dobro službo, rekli pa so mi, da me ta spet čaka, če se bom vrnil. Najbrž me še vedno čaka, le Emone ni več. Spomnim se, da ko sva januarja 1966 odšla na Švedsko, je bilo v Stockholmu več kot meter snega pri minus 39 stopinjam Celzija.«

Iz avtomobilske industrije v umetnost

Najprej je enajst let delal v avtomobilski industriji v tovarnah Saab in Scania, nato se je premislil, pustil delo in se vpisal na umetniško šolo ter s tem šel »na svoje«, kot rečemo. »Da sem preživel, sem ves ta čas izdeloval razne okraske iz žice in najlona, metuljčke, cvetove in podobno. Z njimi sem si kupil prvo barvno televizijo. Vseskozi sem tudi risal in slikal, počasi pa sem se vpeljal tudi v posel. Kot samostojni

umetnik sem vodil tečaje za keramiko, risanje krokijev, pa tudi ulivanje bron,« leta dela in varčevanja opisuje Jože. Uliivanja bron je na tečajih učil predvsem poklicne kiparje. Skoraj dvajset let je bil je vodja livarne, ki so jo uporabljali številni umetniki iz Stockholma in okoliških mest. Skrbel je, da je bilo vse na svojem mestu, da so bile na razpolago potrebne surovine in so delovala delovna orodja, ko so umetniki prišli vlit svoje delo.

Dvanajst let je bil poročen s Slovenko, ki jo je pripeljal s seboj na Švedsko, po ločitvi pa je v osemdesetih letih na neki njeni razstavi srečal na Švedskem živečo Japonko Sumiko Kiyohara, ki je prav tako likovna umetnica. Sta ustvarjalni tandem, oba seveda s svojo likovno govorico. »Ona ustvarja predvsem v tehniki akvarela, meni pa je poleg slikanja akrilov na platno in papir ter tiskanja grafik zelo blizu tudi kiparjenje. Skulpture v bronu so seveda moja najljubša tehnika, uporabljam pa tudi druge kiparske materiale, od

gline, stekla do železa. Sumiko zdaj poučuje umetnost na eni izmed osnovnih šol, jaz se lotevam različnih likovnih projektov.« Jože se je vsa leta tudi dodatno likovno izobraževal na Švedskem, v devetdesetih letih tudi na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost, za svoje udejstvovanje prejel tudi več štipendij, svoja dela pa razstavljal v različnih evropskih državah in na Japonskem. Na Švedskem je v preteklih letih dobil več naročil za umetniško obogatitev javnih mest in prostorov, s svojimi deli je zastopan v zbirkah več muzejev in zasebnih zbirkah.

Njegove skulpture so pogosto motivi, povezani s športom, skulpture in medalje pa v bron vliva kar sam, kar je zelo težaško, vroče in zahtevno delo. »Blizu mi je figura, vedno bolj pa tudi abstraktne kompozicije. V svojih delih ne iščem neke popolne perfekcije, pomembnejša je prava ekspresija. Tako v sliki kot skulpturi se mora nekaj dogajati, gibati ...,« razmišlja Jože Stražar.

Škocjančan postaja Kranjčan

Kadar se vrača v Slovenijo, pogosto obišče Gorenjsko. Ima jo v lepem spominu še iz mladih let. Le kdo od domačinov zna opaziti, kako čudovita je arhitektura Gaštejskega klanca? Jože je preprosto navdušen nad njim. Sprehod po Kranju pred kakimi desetimi leti je pomenil še eno prelomnico v njegovem življenju. »Ko sta se z ženo sprehajala

po Roženvenskem klanecu v Kranju, sva opazila majhno, staro, razpadajočo hišo. Ustavila sva se pri sosednji hiši in povprašala, zakaj hiše nihče ne obnavlja. Da je naprodaj, a je nihče noče kupiti, ker je samo še ena sama podrtija. Leta 2005 sem hišo kupil in se lotil temeljite obnove. Odpeljati je bilo treba kar 36 kubičnih metrov odpadnega materiala,« se spominja Jože, ki je imel z različnimi obrtniki kar nekaj slabih izkušenj, saj so mnogi običajno zahtevali predplačilo, delo pa so kasneje slabo oziroma ga sploh niso opravili. Precej sivih las so mu naredili, nam pove, zato je marsikatero stvar v zadnjih letih, ko prihaja v Kranj, postoril kar sam. Po temeljiti obnovi hiša, kljub častitljivi starosti, nekateri deli so bili zgrajeni v šestnajstem in sedemnajstem stoletju, izgleda odlično, predvsem pa tudi ne kazi več tega dela mesta.

»Črne kuhinje, ki sem si jo želel imeti, ta stara hiša nima več, mi je pa uspelo v njej urediti prijeten prostor. Okna so narejena po originalih iz 18. stoletja,« razmišlja Jože in hkrati hiši snuje bodočnost. »Moram si urediti atelje, kdo ve, mogoče bom še dolgo živel in bom ustvarjal tudi tukaj v Kranju, kamor sicer pridem dvakrat do trikrat na leto, sicer pa za hišo skrbita moj brat in njegov sin,« pravi in dodaja: »Da grem domov, še vedno rečem takrat, ko grem na Švedsko, moj dom pa je tudi Slovenija, ne le Škocjan ali Kranj. Zato pa naj kar velja, prihodnjič se spet vidimo.«

KONCERT **ZA 20 LET**

KULTURNO DRUŠTVO ODMEV BLED

PEVSKI ZBOR & ORKESTER

SOPRAN: JANJA HVALA DIRIGENTKA: NATALIJA Š. CILENŠEK BAS: TOMAŽ ŠTULAR

24. 5. OB 20.00 **1. 6. OB 18.00**

FESTIVALNA DVORANA **CERKEV SV. MARTINA**

BLED **SREDNJA VAS**

KULTURNO DRUŠTVO ODMEV BLED, INSELE JAKA BENIČKA, BLED

ODLIČEN ZDRAVNIK IN SRČEN HRIBOVEC

V devetinsedemdesetem letu starosti nas je nepričakovano zapustil Matija Horvat - zdravnik, planinec, alpinist, turni smučar, vsestranski športni navdušenec, gorski reševalec, član PD Kranj in član postaje in društva GRS Kranj.

Franci Ekar

Matija Horvat je bil zdravnik, akademik, redni in zaslužni profesor, prodekan na Medicinski fakulteti v Ljubljani, utemeljitelj intenzivne interne medicine v Sloveniji in dolgoletni predstojnik centra za intenzivno interno medicino. Bil je tudi zasluž-

ni profesor Medicinske fakultete Maribor, dolgoletni aktivni član in predsednik častnega Združenja kardiologov Slovenije, predsednik sveta za izobraževanje zdravnikov Zdravniške zbornice Slovenije, redni član Akademije znanosti in umetnosti Slovenije, leta 1988 pa je postal tudi član Newyorške akademije znanosti.

Ko smo prejeli vest, da je preminil naš gorski prijatelj in tovariš

Matija Horvat - Matiček, nas je to sporočilo globoko pretreslo, saj smo bili trdno prepričani, da bo Matija z nami in med nami »večno«. Rodil se je leta 1935 v Škofji Loki in diplomiral na Medicinski fakulteti v Ljubljani 1959. leta. Dve leti kasneje se je zaposlil v Zdravstvenem domu Kranj, od leta 1966 je bil zaposlen v bolnišnici TBC na Golniku, od leta 1969 dalje pa je na Medicinski fakulteti v Ljubljani in

Kliničnem centru Ljubljana. V vrste planincev, v Planinsko društvo Kranj, se je včlanil v letu 1965 in v postajo Gorske reševalne službe Kranj naslednje leto, ko je tudi že izpolnil klasični program usposabljanja za gorskega reševalca. Postal je najbolj srčen hribovec in odličen planinski, gorski reševalni zdravnik, razumljiv predavatelj medicinske teorije in praktikuma o tem, kako naj na najbolj preprost, zanesljiv in učinkovit način delujemo kot »laiki« v primeru nesreče in pri nudenju prve pomoči človeku na gori. Za predavanja v okviru programov planinsko-gorsko reševalnega usposabljanja s področij nudenja gorske prve pomoči in preventivnih napotkov je bil Matija najbolj iskani zdravnik med mladimi in starejšimi planinci. Njegova preprosta in izjemno bogato strokovno učinkovita odprta beseda in retorika je vedno dosegla namen in cilj. Matijeva skromnost, preprostost, odprtost in dostopnost v vsakem trenutku so bile nepisane vrednote in danosti, da si je vsakdo želel v kar največjem obsegu sprejemati njegove vsebine in napotke, kako človeku v stiski pomagati in tudi kako preventivno delovati, da se nesreči izognemo.

Matija pa je tudi vedno iskal in raziskoval notranja čustva človeka in filozofije himalajskih gorskih božanstev. Zatorej ni naključje, da sta si bila z Nejcem Zaplotnikom, prvim slovenskim zmagovalcem in osvoboditeljem najvišje točke »dolgrega planeta« Zemlje, v dopolnjevanju dialogov vedno v neposredni navezi in bližini, ko sta raziskovala poti, cilje in vsebine življenja, njih radosti, veselja in strasti. In prav gorah v zasneženih strminah, grebenih, skalnih vertikalah in dišečih rožnatih planinskih poljanah je Matija ohranjal vsestranski elan in dobival nove energetske naboje za nadaljnje delo in poslanstva nudenja pomoči človeku v stiski, strahu in enako v prizadevanjih za nadaljševanje človekove življenjske poti. Matija je bil človek, ki ni poznal selekcije, razvrščanja ljudi med revne in bogate, ugledne in povprečne, sposobne in neiznajdljive; na vsak klic po medicinski pomoči se je brez pogojev in plačila z izjemno zavzetostjo in skrbnostjo odzval in zavzel.

Vseskozi si je prizadeval, kako občutiti skrivnosti »zemeljske« tajne v viharjih oceanov, Hemingwayeve Črne celine, med himalajskimi šerpami, Indijanci v Andih in jih doživeti na najbolj pustolovski način, tudi Ameriko od vzhoda do skrajnega zahoda »Doline smrti«. Prav v teh ekstremnih situacijah in doživetjih se je srečeval sam s seboj tudi v boju, kako zmagati in preživeti. Vedno je želel ostati na »poti«, kajti nemalokrat nam je sporočil, da ko prideš na »cilj« in razkriješ skrivnost, izgubiš vrednote »upanja«.

Matija je prvič odšel kot član in zdravnik prve slovenske alpinistične odprave 1972

Ko smo se v Ljubljani poslavljali od prof. dr. Matije Horvata, od tako mogočne slovenske osebnosti, priznane z najvišjo avtoriteto v svetu in doma, pa se je nehote zastavilo vprašanje, ali slovenska državna priznanja in odlikovanja niso namenjena tako zaslužnim osebnostim in humanistom, kot je bil Matija Horvat.

»Mawenzi« - Kibo v Afriko, ki je uspešno opravila svoj namen in uspeła preplezati nove prvenstvene slovensko-kranjske smeri v Vzhodnem ostenju Mawenzija. V letu 1975 je bil vodja alpinistične odprave PZS Kavkaz, član odprave Andi 1979 in 1996, član himalajske odprave PZS in ekspedicijski zdravnik Lhotse 1981, predavatelj in instruktor na šoli za gorske vodnike Nepal 1990, leta 2003 Ruwenzori Afrika.

Bil je tudi naj »rekorder« maratonski tekač, udeleženec 18 maratonskih tekov, leta 1982 je postal slovenski veteranski maratonski prvak. Na Havajih na svetovnem prvenstvu je dosegel tretje mesto, dvakrat je zmagal na švicarskih maratonih. Matijeva posebnost so bila tudi »triatlonska tekmovalja«, smučarskotekaška tekmovanja.

Za svojo sprostitev, za telo in dušo je redno in vseskozi skrbel tako, da je vsako leto opravljal turnosmučarske ture v Krnskem pogorju, triglavske spuste, Kotovo sedlo, kalški Greben. V poletjih se je predajal klasičnim srednje zahtevnim plezalnim vzponom v Steni, Jalovcu, Špiku ...

Matija je kot preprost svetovljan in plemenit domoljub svoje znanje, strokovnost in doktrine pridobil, preverjal in dopolnjeval v svetu in nova znanja nesebično z vso vnemo prinašal v Slovenijo, slovenski medicini in družbi. Prejel je več nagrad in priznanj. V letih 1986 in 1989 je dobil nagradi sklada Borisa Kidriča, leta 2005 mu je Medicinska fakulteta podelila Tavčarjevo priznanje, v letu 2010 pa Zdravniška zbornica Slovenije Hipokratovo priznanje.

SLOVENSKI SMUČARSKI MUZEJ V TRŽIČU

Slovence in Slovenijo je na svetovni smučarski zemljevid umestil Janez Vajkard Valvazor že davnega leta 1689 z zapisom o bloškem smučanju v Slavi Vojvodine Kranjske. Častitljivim športnim uspehom rodov slovenskih smučarjev navkljub pa smo Slovenci dobili svoj smučarski muzej šele minulega 23. aprila. Ni naključje, da ravno v Trziču, eni zibelk in trdnjav slovenskega smučarskega športa. V stavbi Pollakove kajže in pod okriljem Tržiškega muzeja, na Muzejski ulici 11 v Trziču, odslej domuje Slovenski smučarski muzej.

Janez Kavav

Smučarska zbirka v muzeju je plod dolgoletnega raziskovanja in zbiranja eksponatov družine Guček iz Ljubljane: Aleša, nekdanjega reprezentanta v alpskem smučanju, smučarskega učitelja in

demonstratorja, odličnega poznavalca zgodovine smučanja in pisca knjig o smučanju, njegovega očeta Svetozarja in Aleševe žene Vlaste. Zbirka Gučkovih je bila leta 1994 prvič postavljena v Hotelu Špik v Gozdu - Martuljku, nato se je selila na Bloke, v Trziču jo je leta 2007 pripeljala takratna direktorica Tržiškega muzeja Melanija Primožič.

Po kratki postavitvi se je dragocena zbirka umaknila v depoje. Povsem novo današnja postavitve zbirke je vodila sedanja direktorica muzeja Jana Babšek, po oblikovalski zamisli arhitektke Silvije Kajzer. Eksponate za razstavo je pripravil restavrator Boštjan Meglič. Gučkov del zbirke je dopolnjen še s sklopom o zgodovini tržiške smučarije, prikazom

02

03

01. Janez Štefe na SP v smučanju v Badgasteinu 1958

02. Takšna vozovnica nas je 1969 popeljala z zeleniško žičnico.

03. Tržiški smučarji po treningu na Zelenici 1953

04. Frenk Čarman, zmagovalec 1. državnega prvenstva v slalomu, pod Jalovcem 1933

05. Ekipa SK Tržič na slalomu pod Vitrancem 1959, z leve: Zdravko Križaj, Janez Perko, Vili Logar, Jože Kermelj, Matevž Lukanc

izdelave smuči in »slalomom slavnih« z izbranimi imeni dvajsetih najslavnejših šampionov slovenskega smučanja.

Aprilsko odprtje Slovenskega smučarskega muzeja je privabilo v Tržič nekaj sto ljudi. V množici so bili poleg ustvarjalcev muzeja in starodobnih smučarjev iz Kroke in Tržiča še nekdanji svetovni rekorder v smučarskih skokih Jože Šlibar, pa tržiška smučarska legenda Bojan Križaj, prvi tržiški olimpijec z medaljama iz Sočija Žan Košir, trije zadnji člani prve zlate tržiške smučarske ekipe Janko Kermelj, Jože Kavari in Janez Perko, pa trenerski legendi Janez Šmitek in Pavel Grašič, smučarski učitelji s starostjo Janezom Vagnarjem in še mnogi, mnogi, ki jim

je blizu slovensko smučanje. Slavnostni trak na vhodu v muzej so družno prerezali tržiški župan Borut Sajovic, direktorica Tržiškega muzeja Jana Babšek in Jože Šlibar.

In kako je speljana muzejska proga v Slovenskem smučarskem muzeju v Tržiču? Dolga je manj kot petdeset metrov, a vseeno je smučina zarezana globoko v smučarsko zgodovino in z množico vratic 100 godkov pripoveduje stotero zanimivih smučarskih zgodb! Na startu uzremo razvoj smučanja v svetu in na Slovenskem. Razstavljene smuči nam predstavijo prvinsko smučanje kot način transporta pozimi in prehod v športno smučanje. Na starem kolarskem »ponku« so nekoč s

04

05

preprostim orodjem nastajale smuči. Spreminjanje oblike smuči, okovja in ostale smučarske opreme nam nazorno kaže spreminjanje tehnike smučanja. Nostalgično vzremo smuči, na kakršnih nas je razveseljeval Bojan Križaj, zlate smuči slalomске svetovne prvakinje iz Vaila 1989 Mateje Svet in srebrne veleslalomске smuči s sarajevskih ZOI 1984 Jureta Franka. Kar nekam sramežljivo stoje zraven krajše rdeče smuči z napisom GLM (Graduated Length Method), a z okoli 1200 pari takšnih smuči se je v zgodnjih šestdesetih letih prejšnjega stoletja začel pohod begunjske tovarne smuči na ameriški trg. Pod masivnim obokom Pollakove kajže zavijemo na strmino tržiške smučarije. Čudovita velika panoramska slika Zelenice v alpinističnih rodov in desetine asov slovenskega smučanja! Dva rumena žičniška stola, prav takšna kot leta 1964, ko se je prvič zavrtelo vreteno zeleniške žičnice, nas nostalgично spomnita na čas, ki je žal minil.

Tržičanom so smučanje pokazali nemško govoreči lastniki tržiških tovarn. Naučila smučanja pa sta jih rojaka, tržiška vojaška povratnika iz I. svetovne vojne Anton Seljak in Anton Jelenc. Slednji je leta 1923 ustanovil prvi tržiški smučarski klub SKT Tržič. Seljak pa je že leta 1927

v Tržiču pripravil prvo smučarsko tekmo. Prvi slovenski (jugoslovanski) prvak v slalomu je leta 1933 postal Frenk Čarman, takrat oskrbnik leta 1929 zgrajene prve »Jocifove« zeleniške smučarske koče. Na velikonočni ponedeljek leta 1937 se je tedaj že zelo smučarski Tržič zavil v črnino. Na smučarski tekmi pod Škarjevim robom na Storžiču so v snežnem plazu ugasnili življenja devetih smučarjev. Nesreča pa pomeni tudi rojstvo tržiške GRS. Le leto po storžičski tragediji je Tržič na griču sv. Jožefa dobil svojo prvo smučarsko skakalnico. Janku Štefetu, legendi tržiške smučarije, na slovitih partizanskih smučarskih tekmah v Cerknem januarja 1945 na skakalnici ni uspelo zmagati. Premagal ga je partizanski soborec iz Kroke Rudi Finžgar. Štefe se mu je že naslednji dan oddolžil z zmago v veleslalomu. Za ugled tržiških smučarskih skakalcev je s svetovnim rekordom 141 metrov leta 1961 v Oberstdorfu poskrbel Jože Šlibar. Vendarle pa je Štefe s tržiškim Leščanom Tinčkom Mulejem, brati Slavkom in Matevžem Lukancem, Jožem in Jankom Krmeljem, Ludvikom Dornigom, Janezom Perkom in drugimi po koncu II. svetovne vojne začel zlato obdobje tržiške smučarije.

Po odhodu prve zlate generacije šampionov je Tržič znal biti inovativen in leta 1966 dobil pri nas prvo alpsko smučarsko šolo, ki sta jo vodila Zdravko Križaj in prof. Janez Vagner, znatno pa je šoli pomagal prof. Marjan Jeločnik iz Ljubljane. Iz šole, ki je imela svojo najboljšo učilnico na Zelenici, je izšla vrsta slovenskih smučarskih šampionov z Bojanom Križajem na čelu.

Kar ne moremo odvijugati preko tržiške strmine smučarskega muzeja, kjer nas čakata Andrej Jerman s prvo slovensko zmago v smuku za svetovni pokal v Garmisch Partenkirchnu leta 2007 in še en tržiški smukač Rok Perko. Čeprav je rdeča nit tržiške smučarije alpsko smučanje, nas v nekaj zaporednih vratcih spremljajo biatlonca Andreja Grašič Koblar in Tomas Globočnik, svetovni prvak 2003 v telemark smučanju David Primožič, alpinistični smučar Iztok Tomazin s svetovnim podvigom na Gašemberumu I leta 1995, svetovna invalidska prvakinja Lojzka Meglič, nordijska kombinatorca Roman Perko in Mitja Oranič in prav na koncu še tržiški srebrni in bronasti junak iz Sočija 2014, snežni deskar Žan Košir! Preden se vendarle spustimo v ciljno ravnino slavnih, nas ob smučini pozorno opazuje Tone Vogrinc s trojico mednarodno uveljavljenih tržiških smučarskih trenerjev: Jožetom Šparovcem, Pavlom Grašičem in Janijem Hladnikom. In potem zasmučamo med dvajset pregibnih slalomskih palic, ki se klanjajo ovešene z največjimi dosežki slovenskega smučanja in imeni najzaslužnejših zanje ...

Smučanje, ponos in (še vedno) eden najprepoznavnejših simbolov Slovencev in slovenskega športa. Pa tržiška smučarija ☒ eč kot le smučanje: ljubezen do zimske narave, prijateljevanje in tovarištvo na snegu, za zmeraj srce Tržiča!

06. Člani SK Tržič na treningu na Kofcah 1956, med njimi reprezentantje Zdravko Križaj, Matevž Lukanc, Vinko Švab, Jože Kermelj, Janko Štefe, Ludvig Dornik, Janko Kermelj, Janez Perko idr.

07. Anton Jelenc kot vojaški smučarski inštruktor, leta 1923 ustanovitelj SKT Tržič

08. (Verjetno) najstarejša fotografija tržiških smučarjev, v Hrastah nad Tržičem 1923

09. Prva smučarska koča na Zelenici, zgrajena 1929

JUBOVA ZAŠČITA LESA IN KOVINE

Miroslav Cvjetičanin

Jub povezujemo zgolj z Jupolom, njegovim in našim paradnim konjem, ko gre za barvanje sten, zidov, fasad ... Pa vendar izdelujejo premaze tudi za les in kovino. Niste vedeli ali ste samo pozabili? Les in kovina sta konstrukcijska in dekorativna elementa pri gradnji naših domov. Za njuno zaščito so v podjetju JUB zaokrožili ponudbo v okviru blagovne znamke JUBIN, ki vključuje premaze visoke kakovosti. Izdelki so plod večletnih raziskav in ustrezajo vsem zakonodajnim zahtevam in standardom s področja razvoja lazurnih in pokrivnih premazov.

Izdelki za LES

Les v svoji osnovni obliki daje svojevrstven pečat prisotnosti narave v našem

domu. Lesene obloge na fasadi in v notranjih prostorih ter pohištvo iz lesa nam dajejo občutek topline in domačnosti. Les kot naraven material pa je na žalost izpostavljen staranju in raznim škodljivcem, zato ga je potrebno primerno zaščititi in negovati. Za zaščito lahko uporabimo lazurne premaze, pri katerih zaradi prosojnosti ostane tekstura lesa vidna, ali pa pokrivne barve v različnih barvnih odtenkih, ki so na voljo tudi v sistemu JUMIX.

Transparentni premazi za les

Lazurni premazi JUBIN Lasur s prosojnimi mikropigmenti prodirajo skupaj z vezivom v les in ga ščitijo pred obremenitvami okolja, hkrati pa ohranjajo njegov naraven videz. Les, ki je izpostavljen zunanjim vplivom, je potrebno zaščititi pred insekti in delovanjem mikroorganizmov ter v izogib

možnemu trohnenju in modrenju lesa. V podjetju JUB ponujajo izjemno učinkovit izdelek – JUBIN Impregnacia.

Pokrivni premazi za les

V primeru, da se odločite za zaščito in dekoracijo lesa s pokrivnimi premazi, lahko izbirate med mnogimi odtenki JUBIN Decor universal. Primeren je za sistemsko zaščito lesa skupaj s temeljnim premazom in podari barvani površini čudovit estetski videz.

Izdelki za kovino

V naših domovih pogosto najdemo tudi kovinske površine. Med izdelki blagovne znamke JUBIN želijo posebej izpostaviti JUBIN Metal, ki odlično ščiti kovinske površine. Izdelek ima odlične protikorozijske lastnosti, lahko se uporablja tudi na podlagah: aluminij, cink, baker.

V čem se pa vaša hiša počuti najboljše?

JUB

JUBIZOL
Fasadni sistemi po meri

www.jub.eu

JUBIZOL Strong fasadni sistem

Edini proizvajalec v Sloveniji, ki nudi

25 letno garancijo*

- ▶ **Visoka odpornost na točo** in druge mehanske poškodbe.
- ▶ **Uvrščen v najboljši razred** Združenja ameriških zavarovalnic za testiranje strešnih kritin **na udarce toče**.
- ▶ **Do 40 % prihranek** energije.
- ▶ **Vrhunska tehnologija** je plod dolgoletne tradicije.

* velja za EPS izolacijo

NAJBOLJŠE REŠITVE ZA

Znižanje stroškov ogrevanja

Le en korak in vaš dom se bo spremenil v varčno oazo prijetne topline, privarčevanega denarja in poguma za uresničitev vaših življenjskih sanj.

Do 5 letna garancija
Do 1.500 € Eko sklad subvencije
Do 1000 € popust proizvajalca
15.000 zadovoljnih kupcev po Sloveniji in Evropi

Toplotne črpalke Coolwex
Vsako leto prihranite 1.400 €. Letos še dodanih 2.500 €. Vsako leto zmanjšate 2 tona emisij CO². Vsako leto rešite življenje 2 dreves. Vsako leto topel dom in toplo srce.*

Peletni kamini za centralno, samostojno ogrevanje Coolwex
Varčno ogrevajo prostor ali hišo do 180 m². Odlična cena že 87€ na 12 mesecev. Romantika + komfort. Daljinsko upravljanje. 90% izkoristek.*

Sanitarne toplotne črpalke Coolwex
Ogrevajo vodo le za 11€ na mesec. Vaš skupni prihranek do 840 €. Elegantan priključitev na olje, plin, drva, pelete, solar. Vsako leto pol tone manj emisij.*

NPD d.o.o., Vodovodna 30c, 2000 Maribor | Slike so simbolične. Za napake v tisku ne odgovarjamo.

Odnos do narave se prične pri nas samih

080 35 13

www.coolwex.com

coolwex

*Vsi izračuni na www.coolwex.com

first class energy

NAJBOLJŠIH REŠITEV NI, SO PA DOBRE, SREDNJE IN SLABE

Vse bolj izpostavljeno je vprašanje zamenjave goriva s cenejšim, ogrevalnega sistema s sodobnejšim, ki ima boljši izkoristek, manj emisij ...

Jure Šprajc, energetski svetovalec / Foto: Tina Dokl

Miroslav Cvjetičanin

Vsi se hočemo ogrevati na najcenejši način, pa naj stane, kar hoče. Tako izpade, če smo nepoučeni o enem od največjih vsakomesečnih stroškov, ki jih vsako gospodinjstvo mora redno plačevati. Gorenjci o ogrevanju razmišljamo stalno. Tudi ko se zunanje temperature vzpenjajo, vemo, da bo jesen in z njo zima spet kmalu potrkala na naše počutje in denarnice. Na kaj naj se grejemo, kaj je najboljše in kaj najugodnejše, najceneje? Vprašanja, ki ponujajo odgovore, vendar ni nujno, da so vedno pravi. Zamenjava stavbnega pohištva je poleg izolacije najpogostejši poseg pri boju za izboljšanje energijskih karakteristik stavbe. Zamenjajmo okna in vse bo v redu. Odebelimo fasado in topleje nam bo. Zamenjajmo staro peč na olje za pelete in privarčevali bomo. Kurjava na drva je najcenejša in še cenejša bo zaradi trenutne situacije s slovenskim lesom. Plinsko pipico bodo Rusi kmalu zaprli, zato nujno rabimo alternativo. Električna je poceni in zakaj se ne bi ogrevali samo na elektriko? Toplotne črpalke? Vsi bi jih imeli, če bi ne bile tako drage! Toplotne črpalke niso to, kar smo pričakovali, prav tako sončne celice ne ... Si znate na vse to sami odgovoriti? Mogoče znate, vendar ali so odgovori pravilni? Da bi nekaj novega zvedeli s tega področja, slišali kak strokoven odgovor, smo k pogovoru povabili Jureta Šprajca, energetskega svetovalca.

Ste energetski svetovalec. Kdaj vas potrebujemo? Kaj je osnovna funkcija oz. poslanstvo energetskega svetovalca?

»Problem je v tem, da človek v svojem življenju enkrat do dvakrat menja okna, kurilno napravo in obnavlja fasado. Ker

pred vsako noviteto obstaja strah pred nevednostjo ali napačno odločitvijo, se v tem primeru lahko ljudje obrnejo na svetovalce, ki jim pomagajo najti najprimernejšo rešitev. V okviru institucij obstajajo tudi različne svetovalne pisarne, kjer se občani lahko informirajo. Povedano z enim stavkom, poslanstvo energetskega svetovalca je v tem, da stranki svetuje najboljše možno rešitev glede na ceno, kakovost in udobje v okvirih energetskih standardov.«

Ne moremo odločiti, kako se bomo ogrevali. Je najcenejša varianta res edina najboljša?

»Ni vedno ena rešitev najprimernejša za vse stranke in objekte, saj na odločitev o vrsti ogrevanja vpliva mnogo različnih dejavnikov. V določenih primerih ne gre samo za prihranke, temveč gre tudi za navade ljudi in razpoložljivost virov, ki so v nekem okolju. Na primer na kmetijah imajo drva in posledično sekance pred svojim pragom.

Trditev, da je najcenejša varianta najboljša, se je za napačno izkazala v primeru peletov, kjer so se cene v parih letih povečale za 100 odstotkov. Hkrati

se je na trgu pojavilo mnogo ponudnikov z dvomljivo kvaliteto pelet. Na žalost v Sloveniji nismo imeli standardov, ki bi določali kakovost pelet. Zanimivo je, da lahko od istega ponudnika v obdobju samo dveh mesecev dobite popolnoma drugačne pelete. Ko smo že pri paletah, je dejstvo, da gre za najcenejšo investicijo (če izvajamo nekaj dražjih ponudnikov), ki pa zahteva dodatno delo polnjenja in čiščenja. Kar nekaj strank poznam, ki so iz komfortnega ogrevanja na olje prešli na pelete in se sedaj pritožujejo, da je potrebno dodatno delo. Torej preprosto povedano: polletno zimsko ležanje na kavču v tem primeru odpade.«

Imamo primer, ko je naša stara peč na olje proti koncu življenjske dobe in moramo jo zamenjati ... Kaj svetujete?

»Najboljših rešitev ni, so pa dobre, srednje in slabe odločitve. Glede drv in pelet smo nekaj že povedali. Trenutno je v porastu montaža plinskih peči in toplotnih črpalk. V obeh primerih gre za majhno onesnaženje in princip ogrevanja, brez kakršnegakoli človeškega napora. Pri plinu je investicija nekoliko

nižja in se nato plačuje dražji energent, pri toplotni črpalci pa je ravno obratno. Problem plina je v dobavi energenta (primer konfliktov v Ukrajini) in ceni, ki jo oblikujejo države in nanje katere ne moremo vplivati. Električna bo morala biti zaradi socialnega zadoščenja vedno najcenejši vir. Dokler bodo v Sloveniji tako visoke subvencije za toplotne črpalke, bo to zagotovo najcenejše ogrevanje, razen nekaterih izjem, ki smo jih že omenili in so razvidne iz tabele.«

Toplotne črpalke! Kakšna je njihova življenjska doba? Koliko stanejo redni servisi? Kakšno je vaše mnenje o njih?

»Življenjska doba toplotne črpalke je podobna kot doba hladilnika, od 25 do trideset let, saj je podoben sistem, le da gre za princip obratnega delovanja. Celotno delovanje temelji na kompresorju. Redni servis je priporočljiv po prvem letu, da se ponovno pregledajo parametri, nastavitve in poraba elektrike, in nato na vsakih nekaj let. Cene servisov se gibljejo okoli stotih evrov, a od ponudnika do ponudnika različne. Izračuni kažejo,

Vabljeni na

Otvoritev novega Biomasa centra Nazarje ↔ Predstavitev naprave za soproizvodnjo toplote in elektrike iz lesnega plina ↔ Predstavitev kotlov na polena, sekance in pelete Fröling

»DAN BIOMASE«,

v soboto 31. 05. 2014 ob 10h v Nazarijah

v industrijski coni

KOTLI NA
POLENA,
SEKANCE
IN PELETE
FRÖLING
(7-1000KW)

VSI OBISKOVALCI
SODELUJEJO V VELIKI
NAGRADNI IGRI

Glavni nagradi: kotel na
polena Fröling S1 in kotel
na pelete Fröling P1

NAGRADNA IGRA

BIOMASA
fröling

041 383 383 03 838 40 86 info@biomasa.si

INFO O PRIREDITVI NA
WWW.BIOMASA.SI

Tabela z informativno primerjavo cen energentov za ogrevanje enodružinske hiše (150 m² z dobro izolacijo), kjer lahko preverimo, kolikšna je cenovna razlika v letnem ogrevanju na podlagi energenta, s katerim se ogrevamo oziroma se nameravamo ogrevati. /vir: varčno-ogrevaj.si

da je cenejši servis naprave na dve leti kot strošek dimnikarja, ki opravi svoje delo vsaj enkrat letno. Moje mnenje o toplotnih črpalkah je pozitivno, saj so se glede na izkušnje zadnjih let izkazale za odlično rešitev sodobnega načina ogrevanja. Predvsem je preprosta, varčna in čista izbira ogrevanja z nizkimi stroški delovanja. Eko subvencije in ugodni krediti Ekosklada so toplotne črpalke naredili še bolj dostopne. Za naše podnebje, predvsem velja to za Gorenjsko, se priporočajo tehnološko dovršene toplotne črpalke, ki delujejo tudi v mrzlih zimskih dneh, tudi ko pade temperatura pod minus 15 stopinj C.«

V informativni tabeli za lažjo predstavo lahko preverimo, kolikšna je cenovna razlika v letnem ogrevanju na podlagi energenta, s katerim se ogrevamo oziroma se nameravamo ogrevati. Glede na trenutne informativne cene energentov je najbolj varčno ogrevanje na sekance, le nekaj evrov dražje pa pride udobno ogrevanje s toplotno črpalko. Na tretjem mestu so drva, za katere lahko rečemo, da jih v Sloveniji zaradi žleda ne bo manjkalo vsaj nekaj let. Pa vendar niti ta tabela ne prikaže stroškov »prve vgradnje« našega ogrevalnega sistema. Še vedno so toplotne črpalke dražje od običajnih peči na trda goriva, tudi od plinskih in oljnih peči oziroma gorilcev in potem se kmalu pojavi vprašanje, ali se za tako razliko v ceni splača ali ne. In prav tu lahko od energetskega svetovalca pričakujemo največ pomoči. Jureta Šprajca smo prosili za komentar tabele: »Na podlagi tabele bralec dobi kristalno sliko, kakšne so cene energentov in v kaj je smotrno danes investirati, da pridemo do najboljših prihrankov. Vendar najugodnejša cena ni vedno najpomembnejši jeziček na tehtnici našega vsakdana. Vedno moramo vedeti, kaj je za naše življenje najsmotnejše in najkoristnejše.«

Vrsta goriva	Letna poraba	Cena na enoto	Letni strošek
 Sekanci	28 m ³	prb. 22 €/m ³	616 €
 Toplotna črpalka zrak - voda	4.500 kWh (prb. 30 kWh/letni x 30 dni x 5 mesecev)	0.1379 €/kWh	620 €
 Polena (ogrevanje s kataloni na podplih)	12 m ³	prb. 65 €/m ³	780 €
 Zemeljski plin	2.480 Sm ³	0.4938 €/Sm ³	1.225 €
 Peleti	4,8 t ali 7,5 m ³	280 €/t	1.344 €
 Električni radiatorji	13.500 kWh (prb. 2.700 kWh/mesec x 5 mesecev)	0.1379 €/kWh	1.862 €
 Kurilno olje	2.300 l / leto	1.0961 €/liter	2.521 €
 UNP propan UNP propan - butan	3.385 l	0.966 €/l 0.986 €/l	3.270 € 3.338 €

Trstenik 15, 4204 Golnik

Na peči **5** let garancije

Peč na trda goriva

Bojlerji, hranilniki tople ogrevalne vode

Peč na tekoča goriva

Peč na lesno biomaso kombinacija drva - peleti

Možna subvencija

Bojlerji iz nerjaveče kovine

Zg. Brnik 143, 4207 Cerklje
tel.: 04/25-26-650, GSM: 041/734-018
www.vreckek-peci.com

IZKORISTITE SUBVENCije → POHITITE!

REAM
Več kot samo dobavitelj!

TOPLOTNE ČRPALKE ZA VSE LETNE ČASE

- ZUBADAN tehnologija za neovirano delovanje sistema tudi pri zunanji temperaturi -28°C .
- Notranja KOMPAKTNA ENOTA Z 200L BOJLERJEM za sanitarno in ogrevalno vodo, ali kompaktna HYDROBOX notranja enota za sanitarno vodo, ogrevanje in hlajenje.
- Inteligentni regulacijski sistem za nadzor dveh ogrevalnih con in obstoječega ogrevalnega vira.
- Zubadan tehnologija za učinkovito pripravo 55°C sanitarne in ogrevalne vode tudi pri zunanjih -15°C , brez uporabe elektro grelca.
- Nizka poraba energije in visoko grelno število.
- Tiho delovanje.
- Možnost povezave toplotnih črpalk v kaskado (do šest toplotnih črpalk, ki delujejo kot celota), kar je zelo primerno za večje objekte.

Brezplačna številka!

 080 98 98

RIVAL - VTS, D. O. O., LJUBLJANA

Ob železnici 18, 1000 Ljubljana
T: 01 520 71 50, F: 01 520 71 68
info@rival-vts.si, www.rival-vts.si

OE GORENJSKA

Ulica Mirka Vadnova 1, 4000 Kranj
branko.malesic@rival-vts.si
T: 040 26 60 11
zoran.lakicevic@rival-vts.si
T 040 55 00 55

Povečuje se delež tistih kaznivih dejanj, ki najbolj vplivajo na posameznikovo doživljanje in zaznavo varnosti. Varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi je temeljna naloga policije, vendar za doseganje ustreznega varstva ustavno zaščiteneh pravic državljanov država kot dopolnilni del vključuje tudi regulirano zasebno varovanje z varnostniki in s tehničnimi sredstvi.

Državljanško samovarovanje je izjemno pomembno, učinkovito in ne povzroča dodatnih stroškov. Sodelujte s sosedi! Bodite pozorni na neznanke, ki ne spadajo v vaše okolje in si pod različnimi pretvezami in zvijačami, kot so prodaje blaga, anketiranja, zbiranja prispevkov ipd., pridejo ogledat vaše premoženje, tarčo bodočega napada. Takrat so vidni in ranljivi, zato si zapišite čim več podatkov o teh sumljivih osebah, posebej o njihovih vozilih, ter takoj obvestite policijo.

Ker samovarovanje tudi ne zadošča več v celoti, predlagam, da vam vgradimo protivlomno alarmno napravo in jo povežemo z našo intervencijsko varnostno službo. Smo zastopniki kvalitetne znamke Bosch za video nadzorne, protivlomne, protipožarne in druge varnostne sisteme, ki so neprekinjeno povezani z lastnim stalnim varnostno-nadzornim centrom (VNC), ki ob sprožitvi alarma takoj ukrepa in na kraj pošlje najbližjega oboroženega varnostnika. Intervencijski čas je običajno od pet do največ petnajst minut v oddaljenih krajih. Varnostnikova naloga je, da ugotovi stanje in prepreči nastajanje večje škode ter zadrži storilce kaznivega dejanja, zavaruje kraj dejanja, takoj obvesti policijo in lastnika premoženja. Varnostniki so primerno opremljeni: predpisano označena delovna obleka, taktični čevlji, neprebojni telovnik, svetilka, radijska zveza ali mobilni telefon, strelno orožje in sredstva za vklepanje ali vezanje. Mesečni strošek povezave alarmnega sistema na VNC z intervencijo v stalni pripravljenosti je nižji od mesečnega stroška kadilca cigaret.

Obhodna varnostna služba pomeni občasno dogovorjeno fizično prisotnost oboroženega varnostnika okoli vaše hiše, podjetja ali druge posesti, kar zanesljivo izboljša varnost. Ima močan preventiven učinek in v naši praksi se je že mnogokrat zgodilo, da je varnostnik na obhodu zalotil in prijel oz. preganjal vlomilca ali kršitelja

reda. Mesečni strošek je odvisen od oddaljenosti objekta in časa prisotnosti varnostnika.

Na Gorenjskem imamo delovno enoto s štiridesetimi usposobljenimi varnostniki, ki za cenjene stranke opravljajo naročeno varovanje domov, vikendov in poslovnih prostorov. Naša intervencijska vozila z oboroženimi varnostniki nadzorujejo območje mest in krajev: Kranj, Tržič, Predvdor, Cerklje, Škofja Loka, Medvode, Gorenja vas, Železniki, Bled, Lesce, Radovljica, Begunje, Jesenice.

Fizično varovanje ljudi in premoženja: s kakovostnimi varnostniki izvajamo varovanje za pomembna in urejena podjetja, ustanove in hotele na Gorenjskem.

Varovanje javnih prireditev: osebno varovanje Garija Kasparova in Luciana Pavarottija med gostovanjem v Ljubljani, sodelovanje z državnim varovanjem pri varovanju obiska predsednika ZDA Williama J. Clintona in vodenje zasebnega varovanja na Kongresnem trgu, desetletno sodelovanje pri organizaciji in izvedbi varovanja vseh dogodkov v organizaciji Cankarjevega doma, organizacija in varovanje športnih prireditev evropskega in svetovnega nivoja, proslave ob dnevu državnosti v Ljubljani in na stotine manjših prireditev po vsej Sloveniji. Tovrstna varovanja nam še vedno predstavljajo dejavnost, ki jo s sodelavci z veseljem izvajamo.

Varovanje prireditev v gostinskih lokalih je po uredbi iz leta 2010 obvezno in od takrat smo sklenili več deset pogodb za varovanje ter uredili dokumente varovanja. Usposobljeni varnostniki s kulturnim in razumevajočim pristopom do obiskovalcev uspešno varujejo več nočnih lokalov, klubov, barov in drugih zabavišč na Gorenjskem, v osrednji Sloveniji in na Primorskem.

Branko Malešič,
pomočnik direktorja

TRGOVINA
ZA TOPLE ZIMSKE DNI

KAMIN

SAVAL

Sanacije dimnikov z nerjavečimi cevmi
Povrtavanje in montaža, Diamantno vrtnanje
G 041 229 246

EKSKLUZIVNI UVOZNIK ZA KAMINSKE PEČI PROIZVAJALCA **hase**

Možnost popustov in obročnega odplačevanja

Na zalogi dimne cevi za priklon kaminov, podložna stekla in dimniška vratica.

DOSTAVA V STANOVANJE, PRIKLOP NA DIMNIK!

Specializirani smo za prodajo in montažo kaminskih peči, kaminskih vložkov in za vsa dela v zvezi s sanacijami in novogradnjo dimnikov.

V našem pravkar razširjenem prodajno razstavnem salonu ponujamo na ogled kar 65 kaminskih peči priznanih proizvajalcev.

Na ogled so postavljeni vsi modeli nemškega proizvajalca HASE. Hase kaminske peči so proizvod družinskega podjetja HASE gmbh iz Nemčije. Kamini so od začetka do konca proizvodnje izdelani v tovarni, ki se nahaja v mestu Trier. Imajo tudi lastno proizvodnjo keramičnih oblog in lastno proizvodnjo šamotnih kurišč po lastni recepturi. Tak način proizvodnje se kaže v izredno zanesljivem delovanju kaminskih peči. Letna proizvodnja v njihovi tovarni je cca 13.000 kosov kaminskih peči, kar je količina, ki jim še omogoča popoln nadzor nad kvaliteto proizvodov.

Izdelki se ponašajo z vsakoletnimi priznanji za dizajn in zelo dobrimi rezultati množičnih testiranj. Kaminske peči so dobavljive v cca 12 različnih vrstah in barvah oblog in v štirih barvah ohišja. Tehnično so njihova kurišča v samem kvalitetnem vrhu, imajo možnost dovoda zgorevalnega

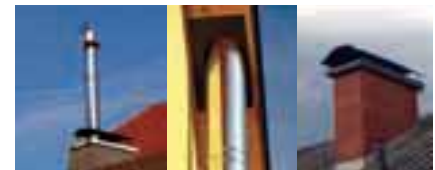
zraka od zunaj (zelo priporočljivo) in so primerna tudi za zelo izolirane in pasivne hiše. V podjetju SAVAL ALEŠ AVSENEK d.o.o. smo leta 2013 postali **ekskluzivni uvoznik za kaminske peči proizvajalca HASE.** Lahko se pohvalimo, da smo v enem letu več kot izpolnili pričakovanja naših nemških dobaviteljev.

V letošnjem letu smo tudi postali ekskluzivni uvoznik za kaminske peči proizvajalca COLOR EMAJL iz Hrvaške. V našem razstavnem salonu imamo na ogled postavljenih 16 kaminskih peči znamke COLOR. Kamini se odlikujejo s presenetljivo kvalitetno izdelavo in z zelo primernimi cenami. **Cenovni razred od 700 € do 1.800 €.** Tudi Color kaminske peči imajo možnost dovoda zgorevalnega zraka od zunaj, dobavljive so v petih vrstah obloge in dveh barvah ohišja.

V našem programu in razstavnem salonu imamo tudi kaminske peči znamke RIKA (polena in peleti) in kaminske peči znamke LA NORDICA EXTRAFLAME (polena in peleti).

Da pa bi vse te kaminske peči lahko uporabljali varno in funkcionalno, vam v našem podjetju nudimo montažo kaminskih peči in ureditev dovoda zgorevalnega zraka.

Seveda pa vam uredimo dotrajan dimnik, opravimo sanacijo dimnika s povrtavanjem in vstavitvijo nerjavečih cevi, lahko pa vam zgradimo tudi nov dimnik.

Za vsa ta dela vam obračunamo ddv po nižji, 9,5% davčni stopnji. Za vse našete storitve vam nudimo tudi ogled stanja na objektu in svetovanje.

SAVAL, ALEŠ AVSENEK d.o.o.
Kranjska cesta 2, 4240 Radovljica
(ZA GORENJSKO BANKO v Radovljici)
G 040 364 636, T 04 53 000 40, F 04 53 000 41,
www.dimniki-kamini.si, info@dimniki-kamini.si

Delovni čas:

od 9.00 do 18.00, sobota: od 9.00 do 12.00
nedelja in prazniki zaprto

VLJUDNO VABLJENI V NAŠ PRODAJNO RAZSTAVNI SALON V RADOVLJICI
Za dodatne informacije pa nas kontaktirajte www.dimniki-kamini.si

hase

- Kamini na polena in pelete
- Kamini za centralno ogrevanje (etažno)
- Kaminski vložki
- Pribor za kamine
- Dimne cevi in priključki
- Podložne steklene plošče
- Štedilniki na trda goriva
- Sanacija dimnikov
- Diamantno vrtnanje
- Ogled in svetovanje

S PRENOVO SISTEMA OGREVANJA DO DVA TISOČ DVESTO EVROV LETNEGA PRIHRANKA

Kako prenoviti ogrevalni sistem v starejši zgradbi in znižati stroške? Ohraniti radiatorje? Izbrati toplotno črpalko tudi za primere dolgih in hladnih zim? Kako meriti učinke? Kako vzdrževati in upravljati nov sistem? Svoje izkušnje nam je zaupal Rok Herlec iz Kranja, ki s toplotno črpalko Coolwex na leto prihrani 2200 evrov!

Hiša z novim Coolwex »srcem«

S toplotno črpalko Coolwex lastnik 48 let stare hiše iz Kranja sedaj porabi za radiatorsko ogrevanje 200 m² prostorov in tople vode zgolj 720 EVROV letno.

Celovito ste prenovili sistem ogrevanja in ohranili radiatorski sistem. Kakšni so bili stroški ogrevanja pred prenovno in kakšni so sedaj?

»Ogrevamo 200 m², delno tudi klet. Pred prenovno smo letno porabili od 2500 do 3000 litrov kurilnega olja. Sedaj porabo merim s posebnim števcem električne energije zgolj za toplotno črpalko. Dvoletno povprečje znaša 6000 kW, kar pomeni 720 evrov.«

Zakaj ste izbrali toplotno črpalko Coolwex?

»Pred odločitvijo za proizvajalca sem se že odločil za inverterski sistem. Primerjal sem učinkovitost naprav v

ožjem izboru in se odločal med Coolwexom in konkurenčnimi produkti. Pozanimal sem se o referencah slednjega in preko priporočil znancev prišel do zadovoljnega uporabnika. Prepričale so me reference, lep design in odlična regulacija.

Zahteva nov sistem tudi kakšno posebno vzdrževanje? Ste ugotovili kakšne posebnosti pri delovanju?

»Prvi pregled delovanja po dveh letih je pokazal, da vse deluje brezhibno. Takšne izkušnje imajo tudi znanci. Pri njih sistem deluje že dobrih pet let. Pri nas je delovanje brezhibno in avtonomno. Nimamo nikakršnega dela, prostori so ogreti na zeleno

temperaturo, pri nas med 21,5 in 22 stopinjami Celzija. Delovanja zunanje enote v hiši ne slišimo. Poglavitna je ekonomičnost, saj so stroški trikrat manjši. Prav to je bilo zame največje, izjemno pozitivno presenečenje.«

Vas je v prejšnji zimi, ki je bila glede količin snega in trajanja zimskih razmer res izjemna, kaj posebej presenetilo?

»Naša hiša ni idealno izolirana in ima še vedno precejšnje toplotne izgube. Kljub temu dosegamo prihranke, ki letno presegajo 2000 evrov. Sistem pa dokazano odlično in varčno deluje tudi pri najnižjih temperaturah na Gorenjskem.«

Rok Herlec (desno) skupaj z monterjem ob toplotni črpalki Coolwex

Dodatne informacije in strokovno svetovanje tudi na 080 35 13, www.coolwex.com, E: info@coolwex.com.

PRIHAJA POLETJE IN Z NJIM SONCE, VROČE NOČI ... IN KOMARJI!

Miroslav Cvjetičanin

Komarniki so v primeru, če se nahajamo v prostoru, najučinkovitejše sredstvo v boju proti komarjem, če smo zunaj, pa nam ne morejo kaj dosti pomagati. Takrat nam ostane staromodna zaščita v obliki sprejev, krem, smrdljivih zapestnic in prav tako nedišečih sveč, bakrenih kovancev in še raznih drugih zaščit. Komarja človek še ni premagal. Zato pa je samega sebe, ko je izumil komarnike. Da, poletje bo slej ko prej prišlo in za začetek je dobro vedeti, kakšne komarnike si lahko omislimo.

Plise komarniki so idealni za panoramske stene, dvojna balkonska vrata

ter okna, kjer je prostor za montažo omejen. Možno jih je uporabiti tudi za zimske vrtove ali terase. Odpirajo se preprosto, tako da jih lahko uporabljajo tudi otroci.

Fiksni komarniki se namestijo brez vrtanja v okno. Komarnik se enostavno vstavi v »svetlobo« okenskega okvirja in pritrdi z vrtljivimi pritrdilnimi elementi, za notranji rob okna. Zaradi svoje oblike in načina montaže so skoraj neopazni.

Pri rolo komarniku, ki ga upravljamo ročno, z ročico, ki je pritrjena na profilu, se mreža, ko komarnika ne potrebujemo, pospravi v kaseto, pritrjeno na okenski okvir. Montira se ga lahko tudi tam, kjer so rolete že zmontirane.

Rolo vertikal in dvojni vertikal: prvi tip se priporoča za vrata, dvojni vertikal pa je primeren za večje odprtine, kot so na primer drsne stene. Rolo vertikal se upravlja s stranskim potegom za zaključno letev, v katero je vstavljen magnet in ročaj za upravljanje. Najprimernejša uporaba enojnega vertikal komarnika je pri balkonskih vratih. Dvojni vertikal se upravlja s stranskim potegom za zaključno letev, v katero je vstavljen magnet in ročaj za upravljanje. Najprimernejša uporaba je pri dvokrilnih balkonskih vratih.

»Ameriški« komarniki se odpirajo kot vrata, le da na zunanjo stran. Ta model je primeren tako za vrata kot tudi za večja okna, ki se pogosteje uporabljajo.

SVET SENČIL

Že 15 let z nami!

**SENČILA®
ASTERIKS**

www.asteriks.net

- tende - markize
- žaluzije - zunanje in notranje
- rolete • panelne zavese
- komarniki • screen roloji • roloji
- rolo garažna vrata • plise zavese

Peter Rozman s.p.
Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, Slovenija
T: 04 59 55 170
G: 041 733 709
E: info@asteriks.net

Obiščite nas v našem razstavnem salonu.

SVETOVANJE, IZDELOVANJE, MONTAŽA IN SERVIS

IZŠEL JE PRVI TURISTIČNI VODNIK

Razkošje poti. Izberi svojo. To je slogan, s katerim vabi prvi turistični vodnik Po Tržiču in okolici. Vabi, da pogledate vanj in si vse tisto, kar je predstavljeno v njem, ogledate na terenu.

S prvimi izvodi prvega turističnega vodnika za tržiško občino pred Šimnovo domačijo v Dolini; od leve stojijo: Borut Sajovic, Petra Hladnik, Irma Lipovec, Jana Babšek in Marjan Žiberna.

Suzana P. Kovačič

Na predstavitev turističnega vodnika njegovi pripravljavci vabijo kar z mini kvizom: Ali veste, kateri šegi so nekoč rekli »frajšprehunga«? Kje je Dovžanova soteska, ki je zaradi boga-

tih fosilnih najdb že pred stoletjem postala svetovno znana? Kaj je imel s Tržičem opraviti avstrijski feldmaršal Josef Radetzky, ki mu je Johann Strauss starejši posvetil znameniti marš? Kakšno zvezo ima vas Leše z mednarodno vesoljsko postajo? Kje se je rodil edini Slovenec doslej, ki je postavil svetovni rekord v smučarskih

skokih? Veste kje že od antičnih časov vodi ena najpomembnejših prometnih povezav čez Karavanke?

Avtor turističnega vodnika je Marjan Žiberna, ki, zanimivo, ni domačin. Je Primorec, ki živi v Ljubljani, in je novinar, tudi avtor več turističnih vodnikov. »Morda je res boljši pogled nekoga »od zunaj«. Prijetno je razisko-

Vodnik vabi turista, da si dan, dva ali tri vzame za obisk tržiške občine, ga povabi na prireditve, ogled kulturnih znamenitosti, pa v planine, na turistične kmetije ... Še vedno ima obiskovalec potem možnost, da razišče podrobnosti na terenu.

vati stvari na novo in moja prva asociacija na Trzič, ko smo se začeli pogovarjati o sodelovanju, so bili Dovžanova soteska, Šušarska nedelja, staro mestno jedro Trziča. Asociacijo sem dobil tudi na Ljubelj, čeprav če bi me prej vprašali, nisem bil povsem prepričan, ali je ta kraj v tržiški občini. Ob raziskovanju pa sem ugotovil, kakšno bogastvo premore občina, in nastalo je 120 strani, lahko bi jih tudi 150. Vodnik je napisan za povprečnega uporabnika, saj če bi obširno pisali o zgodovini, potem bi bila primernejša monografija. Vodnik vabi turista, da si dan, dva ali tri vzame za obisk, ga povabi na prireditve, ogled kulturnih znamenitosti, pa v planine, na turistične kmetije ... Še vedno ima obiskovalec potem možnost, da razišče podrobnosti na terenu. V vodniku je konkretno opisano vse tisto, kar je v tem trenutku dosegljivo in dostopno,« je povzel avtor. Marjanu Žiberni so domačini pomagali izostriti pogled na Trzič, v uredniškem odboru pa so bili Jana Babšek, Petra Hladnik, Irma Lipovec, ki je prispevala kratke predstavitve pomembnih ljudi, ki so povezani s temi kraji, ter Nejc Perko. Sodelovali so številni tržiški fotografi, večina iz Fotokluba Trzič, ki so podarili fotografije. Urednik fotografije v vodniku je Matej Meglič.

Pobudo za izdajo je dala Občina Trzič, ki je publikacijo tudi založila. Župan Borut Sajovic razmišlja v smeri: »Bistveno laže kot v čevljarstvu bomo ljudi zaposlili v turizmu. Živimo v kraljestvu kamna, vode in gozdov.« V turistični vodnik so še v zadnjem hipu vključili Slovenski smučarski muzej, ki so ga pred kratkim odprli v Trziču, in fotografijo domačina Žana Koširja, olimpijca s srebrnim in bronastim odličjem z letošnjih iger v Sočiju.

Turistični vodnik stane 9,80 evra, je v žepni izdaji in ima priložen zemljevid z vrisanimi znamenitostmi, ki so v njem opisane. Za zdaj je izšel samo v slovenskem jeziku, Petra Hladnik, vodja pisarne TPIC Trzič, je povedala, da je želja tudi po angleškem prevodu. Vodnik se dobi v pisarni TPIC v Trziču, dogovarjajo se tudi s knjigarnami.

ITALIJANSKA KREATIVNOST

Ko se ženske odločamo, da bomo odšle po nakupih 'čez mejo', te nakupe dejansko načrtujemo. Starejša generacija je tovrstno razmišljanje podedovala od svojih mam, mlajša je še drznejša, saj sta ji Barcelona in Istanbul ljubša kot naši sosedi Italija in Avstrija. Zanimiv je tudi ogled kakšnega umetniškega mestnega sejma na prostem, sploh italijanskega, kjer domišljija in izvirnost včasih ne poznata meja. A največkrat na tovrsten biser naletimo slučajno.

Alenka Brun

Slovenci včasih slišimo očitek, da se nam vse, kar je tujega, zdi boljše od domačega. Lahko se to nanaša na modo, kupovanje pralnih praškov in mehčalcev pri severnih sosedih, ali pa gre le za nakup priljubljene čokoladne tablice. Je pa res, da imamo nekje v sebi še vedno zakoreninjeno, da bodo oblačila iz trgovin onstran meje drugačna od naših. Tako se prav z veseljem odpravimo vsaj enkrat na leto k našim najbližjim sosedom po nov modni kos, pa čeprav se na koncu lahko izkaže, da ni vse zlato, kar se sveti.

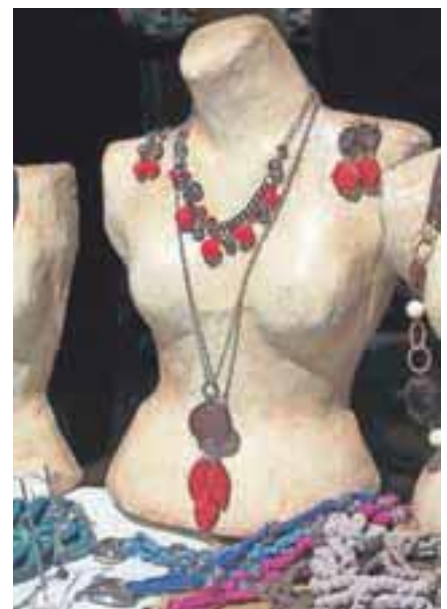
Včasih imamo srečo in med ogledovanjem starega mestnega jedra naletimo tudi na kakšne večje

ali manjše, modne, umetniške sejme. Pri nas umetniški sejmi, sploh pa festivali niso ravno zvezda stalnica. Škofjeloški LUFt je eden takih festivalov, ki se je kar dobro prijel in kreativcem omogoča, da se s svojimi izdelki predstavijo enkrat mesečno. Morda na Gorenjskem obstaja še kje kakšen podoben festival, mogoče samo sejem, a je premalo 'glasen' in večina modnih navdušenk zanj niti ne ve. Če njegova zvezda zažari le enkrat letno, je to premalo; prevečkrat pa se umetniške stojnice kombinirajo znotraj nekega dogodka, ko na drugih stojnicah ponujajo domače dobrote in te seveda zmagajo.

Organizacija umetniškega sejma verjetno ni najbolj enostavna, čeprav se na prvi pogled zdi, da bi pa to znal biti mačji kašelj. Treba je ciljati

na tiste, ki jih moda zanima bolj kot naključnega obiskovalca sejma.

Splošno gledano pa moda zanima pravzaprav vse. Hočejo ali nočejo. Le da se eni potem o njej pogovarjajo, drugim je to odveč, a ko zvečer v lokal, kjer so vse ženske v jeansu in majicah, vstopi dekleta v obleki vpijoče barve in v čevljih s dvanajstcentimetrskimi petami, se za njo ozrejo tako moški kot ženske. Eni komentirajo v mislih, drugi glasno. So njene kombinacije všečne ali ne, je pač stvar okusa posameznika, vendar pa imajo v zadnjih letih ogromen vpliv družba in mediji na oblikovanje mnenja, kaj je še dopustno in katera ženska je popolnoma brez okusa, ko gre za modo. Med vsemi modnimi navdušenci in na drugi strani ravnodušneži pa obstaja

jajo tudi resnične »fašionistke«, ki se usedejo v avto in se odpeljejo v tujino po torbico znanega oblikovalca samo zato, ker so pripravljene za original v izbranem outletu odšteti sto petdeset ali dvesto evrov. Cena izbrane torbice bi bila namreč v redni prodaji lahko krepko čez tisoč evrov.

Italijani imajo okus za lepo, pri ustvarjanju kreacij domišljiji puščajo prosto pot. V slednjem Slovenci niti ne zaostajamo, le da se na tujem umetniškem sejmu težko upremo nakupom, medtem ko morda na domačem izpademo precej varčni. V tujini zelo hitro najdemo dva, tri izdelke, ki jih enostavno moramo imeti. Tudi cene so navadno sprejemljive, nižje od pričakovanih.

Zanimiv primer predstavitve posameznika in njegove kreativnosti sem pred kratkim doživela na glavnem trgu Mantove, italijanskega mesteca, ki ga nekateri imenujejo kar male Benetke, ker je obdano z jezeri; spet drugim predstavlja najbolj romantično mesto na svetu. Trg je na sončno nedeljo gostil kar velik umetniški sejem. Brez drugih stojnic, samo umetnost, kreativnost, modni dodatki in izvirnost mladih, svežih modnih oblikovalcev.

Ponudniki pa niso bili samo iz Mantove in njene okolice, prišli so tudi iz drugih koncev Italije.

Nekaj podobnega sem lani videla tudi v Kamniku, v sicer precej manjši, slovenski izvedbi. Največja razlika med sejmo pa so bili mantovski mali improvizirani butik na mestu stojnic, kjer se je ustavila skoraj vsaka druga ženska in pokukala, kaj ponujajo. Precej žensk se je ustavilo samo zato, da je kos oblačila obleklo in se ne boste verjeli od petih so tri izbrani kos tudi kupile. Odtehtala sta unikatnost in cena, kajti čeprav je bil modni kos morda delo še neznanih kreatorjev ali pa začetnikov, kreacije zato niso bile nič slabše. Je pa res, da Italijanke slovijo po svoji ljubezni do mode in znajo biti drzne v modnih odločitvah. V bistvu pri njih javno mnenje ne razpreda o modi, je kar moda sama.

Pa še nekaj je pritegnilo moje zanimanje. Zadnje čase tudi pri nas vabijo na delavnice ustvarjanja iz filca, najbolj priljubljen pa je nakit. V Mantovi sem naletela na Monico, ki iz filca dela različne stvari, tudi nakit, vendar njena pravljična bitja, prizori dežel z vilinci, kralji in hobiti v človeku prebudijo otroka in zbudijo domišljajska občutja.

Med keramiko, slikami, modnimi dodatki in mladimi kreatorkami je bila edina stojnica, ki je bila malce drugačna, tista, kjer je bila doma miselna umetnost. Nekdo je namreč naredil miselno leseno igračo, ki jo lahko tako rečemo, ki se je sestavljala, razstavljala, zlagala ... Ob pogledu nanjo si takoj pomislil na Rubikovo kocko, ki ima še danes veliko privrženec, čeprav je bila po izgledu popolnoma drugačna.

In ko vidiš Mantovo, kako na sončno nedeljo živi s sejmom; kako so mestne kavarne, slaščičarne, pekarnice in gostilnice polne obiskovalcev, ne moreš mimo tega, da ne bi trenutka preslikal na Gorenjsko, naravnost v mestna jedra naših mest, ki so ravno pravšnja za kakšen tovrsten živ žav.

OKVIRJANJE SLIK

GOBELINOV, PUZZEL, ČIPK, OGLEDAL...

KUPON
-25%
popusta za nakup slike
iz zaloge

velja samo do konca
meseca maja
popusti se ne seštevajo

s 30 letnimi izkušnjami

s kartico DINERS možen nakup na obroke

CC consulting center, d.o.o., Šuceva 25, 4000 Kranj - (POSLOVNA HIŠA RONA - PRIMSKOVO)
tel: 04 28 13 217, WWW.CC-CC.SI

LJUBICA ZA VEDNO

Pred sedemdesetimi leti je bila videti kot racman ...

Miroslav Cvjetičanin

Enrico Piaggio je nasledil svojega podjetnega očeta Rinalda, ki je natanko pred 130 leti ustanovil slovito podjetje **MP** iaggio.

Druga svetovna vojna je Italijo gospodarsko povsem sesula. Vendar je Enricova podjetnost, podedovana po očetu, ki je že kot dvajsetletni mladenič v Genovi izdeloval luksuzno ladijsko opremo ter sestavne dele železniških vagonov in sestavne dele motorjev za tovorna vozila, premagala tudi najtežje povojne čase. Očeta Enrica niti prva svetovna vojna ni prizadela, pravzaprav prav nasprotno, saj se je hitro prilagodil potrebam ter se preusmeril v izdelavo manjših letal in hidroplanov. Leta 1917 je zgradil tovarno v bližini Pise, čez štiri leta še gospodarsko poslopje v Pontederi, kjer so v začetku izdelovali propelerje in motorne dele za letala. Piaggiova tovarna je izdelovala vojaška letala P108, ki so bila opremljena s štirimi motorji s 1500 KM. Med svetovnimi vojnami je tovarna izdelovala celo potniška letala. Piaggio je slovel kot izdelovalec, ki ima »estetsko oko«,

kar je pomenilo, da kar je naredil, ni bilo samo kakovostno, ampak tudi zelo estetsko dovršeno s poudarkom na najmanjših detajlih.

Enrico Piaggio je opustil področje aeronavtike in vse svoje znanje in energijo preusmeril v nove povojne čase, sodobnejše razmišljanje, ki je rodilo idejo, da nova Italija rabi poceni prevozno sredstvo, ki bo všečno in uporabno za najširše množice. Tik pred koncem svetovne morije sta osnutek prve vespe pripravila inženirja Renzo Spolti in Vittorio Casini. Imela je vse, kar si je Enrico zamislil, imela je kontrolne ročice, prisilno zračno hlajenje, majhna kolesa in udoben visok sredinski del. Nosila je oznako Moto Piaggio no. 5, prijel pa se je vzdevek po Disneyjevem racmanu Peperinu, kar pa Enricu ni bilo najbolj všeč. Ni hotel racmana, hotel je nekaj boljšega, sodobnejšega, naprednejšega in lepšega. Tehnično mu je bil še najmanj všeč visok centralni del motorja. Za preoblikovanje je najel letalskega inženirja Corrada D'Ascanija, ki pa je imel o motorjih precej slabo mnenje oziroma jih ni cenil kot dovršene tehnične izdelke. Med razmišljanji sta skupaj z Enricom imela pred očmi voznika in

voznico skuterja, kar pa je pomenilo, da mora motorček biti čist, varen in udoben, zato sta pri prototipu MP6 motor prestavila bočno ob zadnje kolo in se s tem izognila mastni in umazani verigi. Vpeljala sta tudi enostransko prednje vpetje, s tem pa zamenljiva platišča in rezervno kolo. Izognila sta se sredinskemu delu, zato je bilo sedanje na motor mnogo lažje. Prototip MP6 je ohranil prednji blatnik in zaščitno masko.

Ko je Enrico Piaggio videl ta prototip, je vzkliknil: »Sembra una vespa!« (Videti je kot osa!) in novo ime je bilo rojeno, 23. aprila 1946 je Enrico Piaggio Vespa registriral na patentnem uradu Ministrstva za gospodarstvo v Firencah.

Uradna predstavitev prve vespe je bila aprila 1946. Sprejeta je bila z mešanimi občutki, vendar so kmalu ljudje začeli preoblikovati okus strokovnih kritik. Preko Lanciine veletrgovine je bilo v prvem letu prodano 2484 vesp, naslednje leto pa desetkrat več. Vespa je postala hit. Vespa je na sto litrov porabila zgolj tri litre bencina, kar je bilo za takratne čase izredno malo.

Danes je vespa še vedno vespa, poleg tega pa še kult in legenda hkrati, modni hit in krik ...

»Racmanska« vespa

Še vedno najpriljubljenejši skuter

MOJSTRI V VARČEVANJU

V Volkswagnu so naredili najvarčnejši družinski avto.

»Šparovček« na štirih kolesih

Vse, kar rabimo, da se vozimo dobro in varčno.

Miroslav Cvjetičanin

Kompaktni enoprostorci, med katere spada tudi golf sportsvan, je svoje voznike, kupce, ljubitelje našel v zavetju mladih družin. Oni so tisti, ki rabijo več prostora, večjo udobnost, varnost, uporabnost in cenovno dostopnost. Mar tega ne rabimo vsi? Seveda rabimo, vendar morajo spretni komercialisti že pred zasnovano nekega izdelka imeti točno določen cilj. Volkswagnov cilj je s pomočjo sportsvana zadovoljiti s ceno in varčnostjo, ker s kvaliteto se že dolgo ne ukvarjajo več. Vemo, zakaj ne. Volkswagnovo drugo ime je **Valiteta**.

Volkswagen je na ženevskem avtomobilskem salonu premierno predstavil novi golf sportsvan TDI BlueMotion. Izjemno varčna različica novega golfa sportsvana zaseda med kompaktnimi enoprostorci

vodilni položaj, saj porabi le 3,6 litra goriva na 100 kilometrov. Pojem BlueMotion je pri znamki Volkswagen od leta 2006 naprej sinonim za optimalne vrednosti, vezane na varovanje okolja in ekološke bilance. Na ta način nenehno nadgrajuje paleto ekstremno varčnih modelov in ponudbo v posameznih serijah dopolnjuje z naprednimi in gospodarnimi modeli. Med njimi je tudi novi golf sportsvan TDI BlueMotion, vsestransko zasnovan petsedežni avto, ki zagotavlja varno, udobno in dinamično vožnjo, ponaša pa se tudi s prostorno in prilagodljivo notranjostjo. Dobra dinamika novega modela z močjo 81 kW (110 KM) je ena od ključnih značilnosti, ki prispevajo k nizki porabi goriva. Zaradi številnih prilagoditev znaša količnik zračnega upora pri tem enoprostorcu le 0,27. Optimalne aerodinamične lastnosti so dosežene z različnimi ukrepi, med katere sodijo za 15 milimetrov spuščena

karoserija, na zunanji strani delno zaprta mreža hladilnika z modro črto, delno zaprta mreža na odprtini za dovod zraka, pod katero je žaluzija hladilnika, izpopolnjeno dovajanje hladilnega zraka in posebne obloge na dnu vozila. Golf sportsvan TDI BlueMotion je na voljo v izvedbah trendline in comfortline. Posebnost opreme BlueMotion so 15-palčna aluminijasta platišča in pnevmatike z manjšim kotalnim uporom. Ponudbo novega modela optimalno zaokrožajo sistem start-stop, rekuperacija, ukrepi v motorju TDI ter prilagojeni 6-stopenjski ročni menjalnik. Naštevanju sportsvanovih prednosti enostavno ni konca, ko pa se usedemo vanj, zaženemo motor in prevozimo nekaj kilometrov, nam je hitro jasno, da je to to, kar smo si želeli imeti za svoj denar. Še opomba: zapisujte si, kdaj ste tankali, ker zna biti, da boste pozabili zadnji obisk bencinske črpalke.

Avtohiša Vrtač. d.o.o. Kranj

Delavska cesta 4, 4000 Kranj
T: 04 27 00 200, www.avtohisavrtac.si

Pooblaščen prodajalec
in serviser

Da bo vrt bogato obrodil in bo trata zelena

Znano je, da je namakanje staro kot človeška civilizacija, saj so že naši predniki razumeli, da sta njihovo življenje in obstoj odvisna od vode in načina njene uporabe.

Namakalni sistemi, ki so pravilno načrtovani in sestavljeni, so tako ena izmed rešitev tako za sodobnega človeka kot za celotno družbo. Pri načrtovanju namakalnega sistema se je predhodno dobro posvetovati s strokovnjaki, ki imajo potrebno znanje. Pomemben je tudi vir vode, ki ga bomo uporabili za namakanje določene kulture ali prostora.

Namaka se lahko pravzaprav vse, viri vode pa so omejeni. Kot vir vode za namakalni sistem lahko uporabimo vodo iz vodovodne napeljave, iz raznih zajetij, potokov, podtalnic, vodnjakov, vrtin, ali pa z zbiranjem deževnice.

Za uporabo vode iz zajetij po navadi rabimo soglasje ARSO za koriščenje teh voda, vodovodna voda je lahko med drugim tudi draga ali pa je njena uporaba omejena, z zbiranjem deževnice, ki je po navadi najbolj optimalen način zbiranja vode za namakanje, pa so lahko problemi ob pomanjkanju padavin ali visokih stroških pri namestitvi zajetja, cisterne, črpalk in podobno.

V osnovi poznamo tri najbolj uporabljane načine namakanja.

Prvi je podzemni namakalni sistem, ki se večinoma uporablja za namakanje predvsem zelenic in trate v večjih in manjših vrtovih, parkih, športnih površinah in javnih površinah ter poslovnih objektih. Prednosti takega namakanja so poleg tega, da lahko prihranimo tudi do 40 odstotkov vode, naslednji:

- prihranek časa in zagotovljena visoka zanesljivost zaradi samodejnega delovanja,
- optimalno delovanje in varčevanje z vodo, saj bo senzor v primeru dežja prekinil namakanje, ki je trenutno v teku, le-to pa se bo ponovno vzpostavilo, ko bo voda v posodici senzorja izhlapela, namakanje je lahko popolnoma avtomatizirano,
- koristno za rastline, ker bodo potrebno količino vode dobile enakomerno porazdeljeno in natančno časovno odmerjeno,
- višja vrednost nepremičnine, ker namakalni sistem dodaja vrednost, poleg tega pa je privlačno urejena zunanost z bujnimi in zdravimi rastlinami pomemben dejavnik pri določanju tržne vrednosti.

Drugi je kapljični namakalni sistem, ki velja za najučinkovitejšo metodo namakanja, pri katerem se voda pod nizkim pritiskom enakomerno usmeri skozi cevi do množice kapljalnikov.

Uporablja se predvsem za pridelavo vse vrste zelenjave, jagodičevja, sadnega drevja, kakor tudi okrasnih nasadov. Primeren je tako za uporabo v manjših nasadih in zelenjavnih vrtovih kot tudi za uporabo v kmetijstvu za večje pridelovalne površine.

Glavne značilnosti kapljičnega namakanja so:

- visoka učinkovitost namakanja, saj vodo dovajamo neposredno na koreninski sistem rastlin,
- prihranimo večje količine vode, ker se izognemo izgubam vode zaradi izhlapevanja (EVAPOTRANSPIRACIJA) in ohranjamo stalno vlažnost zemlje,
- količino vode lahko poljubno reguliramo z uporabo nastavljenih kapljalnikov in zapornih ventilov,
- distribucija vode je konstantna in natančno odmerjena, s čimer zagotovimo večjo rast in bujnost rastlin,
- minimaliziramo rast plevela in erozijo zemlje,
- kapljični sistem deluje pri nizkem vodnem tlaku,
- listje rastlin ostaja suho, zato se zmanjša tveganje za bolezni,
- namakanje lahko poteka avtomatsko, saj s pomočjo krmilne ure reguliramo čas in količino namakanja,
- namakamo ponoči, ko je izhlapevanje manjše in so rastline ohlajene.

Tretji in zadnji najbolj značilen način namakanja je mikro namakanje. Mikro-namakalni sistemi so izjemno priljubljeni v sušnih območjih in v urbanih okoljih, kjer so zaloge vode omejene ali je

voda relativno draga. Mikro-namakanje se uporablja predvsem v sadovnjakih, vrtovih in rastlinjakih, prav tako pa tudi pri okrasnih zasaditvah.

Njegove najbolj značilne prednosti so enake kot pri kapljičnem sistemu, poleg tega pa imajo še svoje lastnosti:

- varčevanje z vodo zaradi minimalnega izhlapevanja in globokega pronicanja,
- za delovanje ne potrebuje visokega vodnega tlaka,
- mikro-namakalni sistem pripomore k zaviranju rasti plevela, saj je navlažena površina omejena, zaradi česar se tudi pojavnost boleznih zmanjša.

Za načrtovanje sodobnega, okolju prijaznega in za uporabo najbolj smiselnega namakalnega sistema je v osnovi potrebno upoštevati, načrtovati in izračunati:

- potrebe po vodi,
- preveriti razpoložljivost vode,
- izračunati površino, ki jo je potrebno namakati,
- narediti seznam proizvodov, ki se potrebujejo za montažo namakalnega sistema.

Predvsem pa se je predhodno priporočljivo posvetovati s pravim strokovnjakom, ki vam poleg osnovnih potrebnih stvari s svojim znanjem tudi na področju rastlin, podnebja, vremenskega vpliva na podnebje in lokacije izvedbe zna pravilno načrtovati in svetovati pri načrtovanju namakalnega sistema kot tudi uporabi pravega in cenovno najbolj ugodnega vira vode.

MT Cvek d.o.o.
Urejanje okolja in namakalni sistemi...

Trgovina MT CVEK,
Poslovni center IBI vhod C5,
Jelenčeva ulica 1, 4000 Kranj

T: 04/251 14 20

E: trgovina@mtcvek.si

www.mtcvek.si

www.claber.si

NOVI DOSEŽKI V ARHITEKTURI IN GRADBENIŠTVU

Kvalitetna, odlična in trajna rešitev za graditelje.

www.mtcvek.si

ALUMINIJASTE OBROBE

Za strokovnjake v gradbeništvu in vrtnarstvu, za projektante, arhitekte in krajinske arhitekte.

OD IDEJE DO IZVEDBE

Spajanje različnih gradbenih materialov!

- ZA VSE NAPREDNE GRADITELJE IN GRADBENIKE,
- ZA PRIVATNE, POSLOVNE IN JAVNE URBANE POVRŠINE, VRTCI, ŠOLE, HOTELI, OTROŠKA IGRIŠČA, MESTNA JEDRA...
- ZA JASNE OBROBE IN RAZMEJEVANJE POTI, CEST, ASFALTA, BETONA, TLAKOVCEV, TRAVNIH PLOŠČ,
- ZA IGRIŠČA, GREDICE, ZELENE STREHE.

SISTEMI ZA NAJVIŠJE ZAHTEVE GLEDE OBLIKE, KAKOVOSTI IN STABILNOSTI.

VGRAJENO ŽE PREKO 1 MILIJON KM V SLOVENIJI IN EVROPI

Spajanje in pritrdjevanje brez posebnega orodja, vijačenja ali varjenja UNIKATNI PATENT - ENOSTAVNO ZA MONTAŽO.

* NEPREKINJENI SPOJI

Skladno z EU zakonodajo in certifikati o varnosti in skladnosti materialov za javno uporabo.

Varno proti poškodbam

MT Cvek

Poslovni center IBI
Jelenčeva ulica 1
4000 Kranj

EU – Slovenija

T: +386 (0) 4 251 14 20
F: +386 (0) 4 251 14 23
E: trgovina@mtcvek.si
vrt@mtcvek.si

Akvaponika – dodatna možnost za povečanje samooskrbe

Slovenija se sooča s trendom padanja deleža samooskrbe s hrano. Ta je še posebej izrazita na področju pridelave in oskrbe z zelenjavo. Zasuk negativnega trenda pri samooskrbi bo v Sloveniji, ki ima omejene naravne vire, odvisen predvsem od znanja, inovativnosti in podjetnosti. K prizadevanjem za večji delež samooskrbe s hrano bi lahko nekaj prispevala tudi AKVAPONIKA.

Kaj akvaponika sploh je in od kod se je pojavila? Akvaponika je način vzreje vodnih organizmov (rib) ter gojenja zelenjave v zaprtem vodnem krogu ob sodelovanju mikroorganizmov. Pri tem ima vsak od njih svojo vlogo. Vloga vodnih organizmov (rib): njihovi izločki predstavljajo hrano za mikroorganizme.

Vloga mikroorganizmov: ob ustreznih pogojih pretvarjajo izločke rib v hrano za rastline.

Vloga rastlin (zelenjave): očistijo vodo tako, da iz nje črpajo snovi, potrebne za rast.

Kljub zelo sodobno zvenečemu imenu so podobne sisteme poznali že Azteki, delujejo pa še danes kot plavajoči vrtovi – na primer na jezeru Inle v Myanmaru. To sobivanje pa lahko opazujemo tudi v ribnikih ali akvarijih, kjer potekajo prav takšni procesi kot v akvaponiki, le z manjšo intenzivnostjo.

Od kod takšno, lahko rečemo ponovno in povečano zanimanje za akvaponiko? Kateri so njene prednosti?

Naštajmo nekatere:

- za pridelavo hrane je možno uporabiti zemljišča in objekte, ki drugače za pridelavo hrane niso primerni (ne potrebujemo zemlje),
- velik pridelek na enoto površine,
- manjša poraba vode na enoto pridelka kot pri klasični pridelavi.

V akvaponiki ni možna uporaba herbicidov, pesticidov ter antibiotikov – kljub intenzivnosti pridelave je po tej plati bližja ekološkemu kot konvencionalnemu kmetijstvu.

Akvaponika kot del urbanega kmetijstva omogoča oskrbo lokalnih trgov in kratke poti do končnega potrošnika.

Vlaganje rib v akvaponično enoto

Povpraševanje po vodnih organizmih v svetu raste – vzreja vodnih organizmov je v svetu ena najhitreje rastočih panog živinoreje, saj izlov iz oceanov, morij, rek in jezer zaradi siromašenja populacij iz leta v leto upada.

Z vzrejo vodnih organizmov v zaprtem krogu se izognemo tveganjem vzreje v naravnem okolju (onesnaženje, kontaminacija, uhajanje neavtohtonih organizmov v naravno okolje).

Seveda ima akvaponika tudi pomanjkljivosti:

- relativno visoki začetni kapitalski vložki,
- kompleksni procesi, ki zahtevajo znanje in usposobljenost,
- zaradi občutljivosti procesov zahteva neprestan nadzor, meritve in monitoring, ki omogočajo zanesljivost delovanja sistema in pravočasne korektivne ukrepe v primeru odstopanj.

Akvaponika prihaja tudi v Slovenijo. Prve korake delajo raziskovalne in izobraževalne ustanove, neprofitne organizacije, ljubitelji in navdušenci kot tudi mlada, nova podjetja.

BC Naklo na nivoju poklicnega izobraževanja izvaja številne programe, katerih vsebine se v večji ali manjši meri dotikajo procesov, ki se odvijajo v akvaponični enoti. Sodelujemo v projektu Aqua vet, kjer skupaj s švicarskimi, italijanskimi in slovenskimi partnerji pripravljamo učna gradiva s področja akvaponike.

Akvaponika gotovo ne bo rešila problema samooskrbe v Sloveniji. Najbrž bo, kljub širjenju takšnega načina pridelave hrane, k skupnim potrebam po hrani prispevala le majhen delež. A bo prispevala. In vsak prispevek šteje in vsak bi nam moral biti pomemben. Kljub njeni najbrž marginalni vlogi in nekoliko eksotičnemu pridihu si – po našem mnenju – v Sloveniji, kjer, priznajmo si, so viri zelo omejeni in ranljivi – ne moremo privoščiti, da bi določena znanja in tehnološke rešitve enostavno spregledali, zanemarili in ignorirali.

Uroš Strniša, univ. dipl. inž. agr., BC Naklo
Foto: U. Strniša

Naredimo svoj »garklc«

V prejšnji številki Moje Gorenjske ste v nasvetih lahko zasledili »garklc«, ki bo nastal v obliki dvignjenih gred. Na dnevu odprtih vrat BC Naklo so dijaki zasadili »garklc« kot nekdanj obvezen del vsakega vrta, hkrati pa so v njem tudi moderne in zaželenne vrste in sorte vrtnin, zelišč in cvetnic.

V kotu vrta je kompostni kup. Ob eni strani ograje so zasadili trajne rastline. Ta greda se jeseni ne bo obdelovala. Ob trajnih zeliščih so posajene jagode. Z jagodami se izredno dobro ujame česen. Posajene so tudi sončnice. Sončnice so namenjene privabljanju čebel in čmrčjev. Oprasovalce pa privabljajo tudi zelišča (predvsem meta, žajbelj, šetraj in timijan). V vrtu je paradižnik z baziliko, korenje s čebulo ter rdeča pesa s cvetačo. Vmes je nekaj kamilic. Na vrtu so še grah, solata, korenje, peteršilj, med zeleno in zeljem je majaron, ohrovt s peteršiljem, buče, blitva, brokoli, por, fižol ter paprika in melancani. V vrtu je tudi nekaj cvetočih rastlin za poletni šopek. Med rastlinami so sem in tja posajene tudi take, ki so pomembne za odganjanje škodljivcev in bolezni.

Žajbelj zavira razvoj plesni, bazilika odganja listne uši in zavira razvoj pepelovke. Meta odganja kapusovo muho in kapusovega bolhača. Tagetes odganja talne škodljivce in bolezni, privablja pa polže. Polže odganja ognjič, ki pa prav tako kot tagetes koristno deluje na tla. V vrtu je zaželeno

Načrt »garklca«

tudi kapucinka. Tudi ta odganja nekatere talne škodljivce, uši, bolhače in polže, privablja pa kapusovega belina. Šetraj odganja fižolovo uš, zelena in paradižnik odganjata gosenice, kamilica preprečuje padavico sadik. Čebula in česen zavirata razvoj plesni, odganjata uši. Čebula je znana po tem, da odganja korenjevo muho, korenje pa čebulno muho, zato jih sadimo skupaj. Obiščite nas in si oglejte domač »garklc«.

Nataša Šink, univ. dipl. ing. agr., BC Naklo
Foto: N. Šink

ŠOPEK CVETLIČARSKO-VRTNARSKIH DOGODKOV

RAZSTAVE

MAVRICA POKLICEV – 19. 6. 2014 v prostorih BC Naklo

FLORCERT DEKORACIJE – 19. 6. 2014 v prostorih BC Naklo

Mednarodni izpizit s področja cvetličarstva. Komisijo sestavljajo strokovnjaki iz Švedske, Nizozemske, Italije, Finske, Hrvaške, Slovaške in Slovenije.

FOTO RAZSTAVA PROJEKTA FLORCERT – 20. 6.–30. 6. 2014 v prostorih galerije

Arboretum Volčji Potok

Razstava fotografij poteka mednarodnega projekta FlorCert v letih 2012 in 2013

Več informacij na www.bc-naklo.si

IZOBRAŽEVANJA

DREVO V URBANEM OKOLJU – STROKOVEN PRISTOP PRI OZELENJEVANJU

MESTNIH POVRŠIN, sobota, 7. junija 2014, Biotehniški center Naklo

Kontakt: T: 04/2772-120, 041/499-936, E: tecaji@bc-naklo.si

Poročna dekoracija

Cvetje spremlja vse pomembne mejnike v življenju in tako tudi poroko. Najpomembnejši simbol poroke je poročni šopek. Zato je pomembno, da izbiri šopka posvetimo nekoliko več časa. Nevesto namreč lahko krasi le poročni šopek, ki ji pristaja in ustrezno sodi v okolje. Nad tako svečano dekoracijo bodo vsi navzoči zelo navdušeni. Količina cvetja, širina in dolžina šopka morajo biti v pravilnem razmerju z nevestino postavo. Šopek ne sme biti preveč bogat oz. preširok, da ne zakrije nevestinih rok in njene postave. Glavni lik je namreč nevesta in šopek je le cvetlični dodatek.

Poročni šopek mora ustrezati naravi neveste. Nevesta, ki je modno usmerjena, ekstravagantna in samozavestna, ima običajno poseben poročni šopek. Uporabijo se lahko kontrastne kombinacije tako zelenja kot cvetja. Cvetju se doda različne modne dodatke, kot so npr. biseri, bleščice, resice, okrasne vrvice in trakovi. Šopki so moderno oblikovani – oblika torbice, muf, kot neke vrste modni nakit.

Preproste neveste, ki ne želijo velikega slavlja, ampak le preprosto poroko, bodo videti bolj ljubko, če se poročni šopek naredi iz preprostega cvetja. Uporabi se lahko poletno cvetje, npr. marjetice, sončnice in poletne trave. Preprosta izbira cvetja bo vsekakor delovala bolj skladno s preprosto nevestino obleko kot impozantne orhideje. Dober florist bo že iz pogovora z bodočo nevesto opazil temperament, polt in njeno naravo, potrebuje pa še informacije o obleki, frizuri, ličenju, ter kje in kdaj bo potekala poroka. Le tako boste imele poročni šopek, ki ste si ga želele.

Dr. Sabina Šegula, BC Naklo
Foto: S. Šegula

Prvo mesto na mednarodnem tekmovanju Umag, april 2014

OVEN
21. 3.–21. 4.

♥ Jeza se vam bo nakopičila, zato bodite pozorni, da ne izbruhne ob nepravem času poleg nepravih ljudi. S tem lahko nehote prizadenete nepravega.

€ Zaključili boste varčevanje in se odločili za investicijo, a se vam v trenutku spremeni načrti.

✓ Mnenja, ki jih boste iskali, bodo različna, zato bo odločitev na vas samih. Večkrat upoštevajte svoj šesti čut.

BIK
22. 4.–20. 5.

♥ Čustveno življenje boste končno uredili po svojem okusu, a slej ko prej boste spoznali, da tudi to ni to, kar si želite. Velikokrat se zavemo nečesa šele takrat, ko to izgubimo.

€ Kar ste sejali, boste v kratkem želi. Poslovni uspeh je nekaj, kar si zaslužite, zato ne bo potrebno, da bi imeli slabo vest.

✓ Včasih je bolje molčati, kot pa se vmešati, čeprav z dobim namenom.

DVOJČKA
21. 5.–21. 6.

♥ Poglobili boste stike z ljudmi iz preteklosti. Ne glejte vse s temne strani, saj vedno posije sonce.

€ Na delovnem mestu prihaja obdobje dobrih sprememb. Občutek, da ste nenadomestljivi, vam bo dobro del.

✓ Res se boste težko odločali, kaj je za in kaj je proti, a izgubili ne boste nikoli. Tako pač je, nočete biti in tudi niste rojeni za poraženca.

RAK
22. 6.–22. 7.

♥ Za vami je polno čustvenih pretresov in stresov in pomagalo vam bo samo to, da se zazrete vase in ugotovite, kaj je tisto, kar si želite, in kaj vam polepša vsak dan.

€ Finančno vam bodo stvari potekale veliko bolje, kot si to lahko sploh predstavljate. Obeta se vam presenečenje.

✓ Tveganje je včasih neizbežno, občutek zmage pa je zato lahko še bolj sladek.

LEV
23. 7.–23. 8.

♥ Na čustvenem področju se bodo ponovili dogodki iz preteklosti, le da sedaj ne boste tako naivni.

€ Pred vami so poslovni podvigi. Brez skrbi, vse boste dobro izpeljali, a ne bo šlo brez občutka nepopolnosti, in to pri zadevi, pri kateri ste najboljši.

✓ Cesta, po kateri hodite, ima tudi ovinke oziroma bližnjice. Čas je, da jih končno izkoristite.

DEVICA
24. 8.–23. 9.

♥ Sami sebi boste dali še eno priložnost. Čustva, ki jih gojite do nekoga, ste skušali zatreti, a boste končno spoznali, da to ni kar tako.

€ Bodite brez skrbi. Odločitev, ki ste jo pred kratkim sprejeli, je prava in usmerila vas bo na pravo pot. Pot uspeha in zadovoljstva.

✓ Včasih pride trenutek, ko se je treba komu zaupati. Morda to res ne reši trenutnega problema, a velikokrat pomaga že to, da nas nekdo poslušaja.

STRELEC
23. 11.–21. 12.

♥ Zelo močno boste hrepeneli po ljubezni. Občutek varnosti v močnem objemu vam bo še več pomenil kot sicer.

€ Naporno delo se vam bo obrestovalo in zopet boste sposobni videti pred sabo svetlo prihodnost.

✓ Prišel je čas, ko boste morali izpolniti svojo obljubo, ki ste jo dali. Ker boste od tega imeli tudi sami kar nekaj koristi, bo veselje večstransko.

KOZOROG
22. 12.–20. 1.

♥ Obeta se vam obdobje osebne sreče. Na čustvenem področju se pripravite na dobre spremembe, ki vam lahko zelo spremenijo življenje.

€ Obremenjevali se boste zaradi denarja. Nikar! Vse se bo rešilo dobro in v pravem času, treba je zaupati.

✓ Iskren pogovor v pravem trenutku lahko naredi čudeže, pa čeprav vanje ne verjamete.

TEHTNICA
24. 9.–23. 10.

♥ Polni pozitivne energije in dobre volje boste. Ljudje bodo zaradi tega iskali vašo bližino, vam pa bo to čisto odgovarjalo.

€ Obremenjevali se boste z denarnimi zadevami, na koncu pa spoznali, da vaše finančno stanje niti ni tako slabo.

✓ Že dugo si niste vzeli pravega časa za prijatelje. Tega se boste zavedli šele takrat, ko boste slišali očitke. K sreči se bo dalo še nadoknaditi.

VODNAR
21. 1.–19. 2.

♥ Preveč ste se odmaknili od okolja in ljudi nasploh. Res je, da ste bili zadnje čase prevečkrat prizadeti, vendar vseh ljudi ne smete metati v isti koš.

€ Zaradi dobre novice, ki jo boste v kratkem prejeli, boste z lahkoto ustvarili in dosegli svoj cilj. Dobro premislite, kako boste razpolagali z denarjem.

✓ Ljudi boste morali počasi privaditi, da imate tudi svoje mnenje, ne pa da se samo prilagajate.

ŠKORPIJON
24. 10.–22. 11.

♥ Ker svojih čustev ne boste mogli več nadzirati, se boste končno le odločili za korak, ki bi ga morali narediti že zdavnaj.

€ Ne boste preveč ustvarjalni in se boste samo delali, da delate. Vneto boste premišljevali, kako bi pri tem čim dlje vztrajali, in seveda, da vas ne opazijo.

✓ Resnica ne da je boleča, a nekaterih dejstev si ne boste mogli priznati, čeprav samo tako pridete do cilja.

RIBI
20. 2.–20. 3.

♥ Malce bolj morate biti potrpežljivi. Na cilj se ne pride vedno po ravni poti. Pomembno je, da je želja dovolj goreča.

€ V poslovnem krogu se raje izognite preprirom, saj zato ni primeren čas. Hitite počasi, a vztrajno. Se vam povrne.

✓ Obkrožali vas bodo različni ljudje, povsod in z vsemi boste imeli občutek pripadnosti, vse bo odlično.

KAMM d.o.o.

Skleda, 6 kos, + pribor
art. 26147
Melamin, set 9 kos
Ø 25 / Ø 15 cm
56.61 EUR

Set za prigrizke
art. 26014
Melamin, set 6 kos
Ø 27 cm
44.23 EUR

Kozarec za vino
art. 23104
Polikarbonat, 6 kos
Ø 6 - H 23 cm
38.80 EUR

Vrček za pivo
art. 16707
Metalstiren, 6 kos
Ø 8.5 - H 14.5 cm
53.44 EUR

Set za prigrizke
art. 15013
Melamin, set 4 kos
27x9 cm
20.37 EUR

Komplet Northwind
art.15144. Melamin/PVC
set 24 kos sestavlja:
6 plitvih krožnikov,
6 globokih krožnikov,
6 desertnih krožnikov
in 6 skodelic
143.72 EUR

Nakupovalna torba
art. TM1010.3
51 x 17 x 41 cm
40.52 EUR

Torbica
art. TM1011.1
32 x 8 x 19 cm
43.77 EUR

Torbica
art. TM1026.1
33 x 16 x 27 cm
45.43 EUR

Denarnica
art. TM1008.3
14.5 x 3 x 10 cm
16.47 EUR

Etui za ključe
art. TM1054.1
7.93 EUR

Etui za očala
art. TM1055.3
11.83 EUR

Vodotesni PVC etui
31.5 x 25.7 cm

Vodotesni PVC etui
35 x 23.5 cm

Nepremočljive torbice
27 x 19 cm

Nepremočljive vreče
različnih velikosti in barv

Nepremočljiva vreča
z ramenskim pasom, 45 l
26.50 EUR

Prenosni WC
Porta Potti Qube 145
46.80 EUR

Prenosni WC
Porta Potti Qube 345
63.94 EUR

Ročna tlačilka
10.10 EUR

Tlačilka za bokobrane
12.70 EUR

Izdelke vam pošljemo tudi po povzetju!

Boja bela/rumena/oranžna
250 x 390 mm
4.95 EUR

Rešilni jopič 100N, 9.99 EUR

Otroški rešilni jopič
20-30 kg, **17.20 EUR**

Jopič za vodne športe 50N, 16.50 EUR

www.kamm.si

Vse cene so v EUR in vključujejo DDV. Cene veljajo do razprodaje zalog. Slike so simbolne.
KAMM d.o.o. - Poslovna cona A 19, Šenčur, tel.: 04 251 91 86
KAMM d.o.o. - BTC Hala 10, Šmartinska 152, Ljubljana, tel.: 01 541 18 15

 PREDSTAVITEV NOVOSTI

 JUBILEJNI POPUSTI

 JUBILEJNI DARILNI BONI

Od 15. do 31. maja.

www.prevc.si

Salon Prevc Žabnica • Alples studio Ljubljana BTC